

Biologisk mångfald

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 94 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2006 om biologisk mångfald m.m. Motionerna tar upp frågor som rör bl.a. områdesskydd (nationalparker, naturreservat, strandskydd), förvaltning och skötsel av värdefulla områden, skydd och förvaltning av arter (exempelvis rovdjur, säl och skarv) samt genetiskt modifierade organismer, GMO.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks, i huvudsak med hänvisning till pågående arbete.

I betänkandet finns 16 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Bakgrund	6
Utskottets överväganden	8
Skydd av värdefulla områden	8
Förvaltning och skötsel av reservat m.m.	11
Strandskydd	14
Rovdjursförvaltning	16
Ersättning för rovdjursskador m.m.	20
28 § jaktförordningen m.m.	23
Förvaltning av säl och skarv	26
Valfångst m.m.	29
Import och hållande av giftiga ormar	31
Genmanipulerade växter och djur m.m.	34
Reservationer	40
1. Reservatsbildning, punkt 1 (v)	40
2. Miljömålet Levande skogar, punkt 3 (v)	40
3. Strandskydd, punkt 5 (s)	41
4. Strandskydd, punkt 5 (mp)	42
5. Rovdjursförvaltning, punkt 6 (s)	42
6. Rovdjursförvaltning, punkt 6 (v)	43
7. Förebyggande åtgärder mot rovdjursskador, punkt 7 (v)	44
8. Ersättning för rovdjursskador, punkt 8 (s)	45
9. 28 § jaktförordningen m.m., punkt 9 (v, mp)	45
10. Förvaltning av säl och skarv, punkt 11 (s)	46
11. Valfångst m.m., punkt 12 (s)	46
12. Import och hållande av giftiga ormar, punkt 13 (s)	47
13. Genmanipulerade djur och växter, punkt 14 (v)	48
14. Genmanipulerade djur och växter, punkt 14 (mp)	48
15. Märkning av GMO i livsmedel, punkt 15 (v)	49
16. Märkning av GMO i livsmedel, punkt 15 (mp)	49
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	51
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006	51

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Reservatsbildning

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:MJ208 yrkandena 1 och 2, 2006/07:MJ286 och 2006/07:MJ390 yrkande 39.

Reservation 1 (v)

2. Nya nationalparker

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:MJ298 och 2006/07:MJ345.

3. Miljömålet Levande skogar

Riksdagen avslår motion 2006/07:MJ338 yrkande 2.

Reservation 2 (v)

4. Skötselavtal för reservat m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:MJ208 yrkandena 3 och 4, 2006/07:MJ209, 2006/07:MJ234, 2006/07:MJ337 yrkande 3 och 2006/07:MJ371.

5. Strandskydd

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:C279 yrkande 5, 2006/07:C360 yrkandena 31 och 32, 2006/07:MJ210, 2006/07:MJ212, 2006/07:MJ249, 2006/07:MJ251, 2006/07:MJ259, 2006/07:MJ303, 2006/07:MJ310, 2006/07:MJ337 yrkande 7, 2006/07:MJ386, 2006/07:MJ397 och 2006/07:MJ399.

Reservation 3 (s)

Reservation 4 (mp)

6. Rovdjursförvaltning

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:MJ233 yrkande 2, 2006/07:MJ235, 2006/07:MJ240 yrkandena 1 och 2, 2006/07:MJ254 yrkandena 1–3, 2006/07:MJ282 yrkande 2, 2006/07:MJ327 yrkandena 1 och 2, 2006/07:MJ333, 2006/07:MJ336 yrkande 17, 2006/07:MJ347, 2006/07:MJ359 yrkande 3, 2006/07:MJ361 yrkandena 6–9 och 2006/07:MJ364.

Reservation 5 (s)

Reservation 6 (v)

7. Förebyggande åtgärder mot rovdjursskador

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:MJ361 yrkandena 1 och 2 samt 2006/07:MJ395.

Reservation 7 (v)

8. Ersättning för rovdjursskador

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:MJ240 yrkande 3 och 2006/07: MJ336 yrkande 16.

Reservation 8 (s)

9. 28 § jaktförordningen m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:MJ233 yrkande 1, 2006/07: MJ240 yrkande 4, 2006/07:MJ273, 2006/07:MJ282 yrkande 1, 2006/07:MJ299, 2006/07:MJ336 yrkande 15, 2006/07:MJ342, 2006/07:MJ359 yrkandena 1 och 2, 2006/07:MJ361 yrkandena 3–5 och 2006/07:MJ382 yrkande 4.

Reservation 9 (v, mp)

10. Vildgäss

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:MJ214, 2006/07:MJ217 och 2006/07:MJ277.

11. Förvaltning av säl och skarv

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:MJ213, 2006/07:MJ215, 2006/07:MJ218, 2006/07:MJ231, 2006/07:MJ236, 2006/07:MJ240 yrkande 6, 2006/07:MJ250, 2006/07:MJ278 yrkandena 1 och 2, 2006/07: MJ351 och 2006/07:MJ378 yrkande 1.

Reservation 10 (s)

12. Valfångst m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:MJ258 och 2006/07:MJ368.

Reservation 11 (s)

13. Import och hållande av giftiga ormar

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:MJ211, 2006/07:MJ222 yrkandena 1–3 och 2006/07:MJ229.

Reservation 12 (s)

14. Genmanipulerade djur och växter

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:MJ265 yrkandena 21 och 23, 2006/07:MJ308 yrkandena 1 och 4 samt 2006/07:MJ360 yrkandena 1 och 2.

Reservation 13 (v)

Reservation 14 (mp)

15. Märkning av GMO i livsmedel

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:MJ308 yrkandena 2 och 3 samt 2006/07:MJ360 yrkande 3.

Reservation 15 (v)

Reservation 16 (mp)

Stockholm den 26 april 2007

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Carina Ohlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Carina Ohlsson (s), Claes Västerteg (c), Ola Sundell (m), Jeppe Johnsson (m), Bengt-Anders Johansson (m), Anita Brodén (fp), Ann-Kristine Johansson (s), Sofia Arkelsten (m), Jan-Olof Larsson (s), Sven Gunnar Persson (kd), Lena Hallengren (s), Erik A Eriksson (c), Tina Ehn (mp), Rune Wikström (m), Aleksander Gabelic (s), Jacob Johnson (v) och Maria Östberg Svanelind (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas 94 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2006 om biologisk mångfald m.m. Motionerna tar upp frågor som rör bl.a. områdesskydd (nationalparker, naturreservat, strandskydd), förvaltning och skötsel av värdefulla områden, skydd och förvaltning av arter (exempelvis rovdjur, säl och skarv), import och hållande av giftiga ormar samt genetiskt modifierade organismer, GMO.

Liknande frågeställningar har tidigare behandlats av utskottet, bl.a. i betänkandena Svenska miljömål 2005/06:MJU3, Jakt- och viltvård 2005/06: MJU6, Genteknik m.m. 2005/06:MJU11, Djurskydd m.m. 2005/06:MJU18 och Naturvård 2005/06:MJU19.

Bakgrund

Med biologisk mångfald, eller biodiversitet, menas livet på jorden i sin helhet och i alla dess former. Begreppet används ofta för att betona värdet av variationsrikedom hos det levande. Naturvårdens ursprungliga uppgift att skydda värdefulla områden och arter har utvidgats under årens lopp. Under det senaste decenniet har bevarandet av biologisk mångfald fått en framträdande plats i naturvårdsarbetet. På olika sätt samspelar naturvärden med andra politikområden. Biologisk mångfald och samspelet i olika typer av ekosystem är av grundläggande betydelse för människans livsvillkor. Biologiska resurser och ekosystemens tjänster är viktiga förutsättningar för livet och en hållbar utveckling.

Konventionen om biologisk mångfald är ett bindande avtal om bevarande och uthålligt nyttjande av biologisk mångfald. Arters livsmiljöer måste bevaras, och nyttjandet av biologiska resurser ska ske på ett hållbart sätt. Konventionen om biologisk mångfald utarbetades i Rio de Janeiro 1992. Alla EU-länder har anslutit sig till konventionen. Sverige anslöt sig 1993. Biologisk mångfald brukar diskuteras på tre nivåer: mångfalden av arter, inklusive samspelet mellan arter, genetisk variation inom och mellan enskilda bestånd och populationer och mångfalden av ekosystem och naturtyper (t.ex. skog, odlad mark, våtmarker, sjöar och vattendrag).

Värdefulla områden kan skyddas bl.a. som nationalparker, naturreservat, Natura 2000-områden eller biotopskyddsområden. Natura 2000 är EU:s ekologiska nätverk för skydd av från naturvårdssynpunkt värdefulla miljöer. Regeringen beslutar om vilka områden som bör ingå i nätverket, och Naturvårdsverket samordnar det svenska arbetet med Natura 2000. Länsstyrelserna tar fram bevarandeplaner.

Skyddet av skogsmarken är av stor betydelse för att bevara biologisk mångfald samtidigt som skogen är en viktig källa till förnybara råvaror. I dag utnyttjas ca 95 % av den produktiva skogsmarken för skogsbruk. Cirka 3,6 % av den produktiva skogsmarken är skyddad som nationalpark, naturreservat eller biotopskyddsområde.

De stora rovdjuren är en viktig del av Sveriges biologiska mångfald. Det övergripande målet för Sveriges rovdjurspolitik är att svenska staten tar ansvar för att arterna björn, järv, lo, varg och kungsörn ska finnas i så stora antal att de långsiktigt kan leva kvar i den svenska faunan. Detta innebär att det ska finnas livskraftiga bestånd och att de ska kunna sprida sig till, för dem, naturliga områden.

Utskottets överväganden

Skydd av värdefulla områden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår fyra motionsyrkanden (m, v) om reservatsbildning, två motioner (s) om bildande av nya nationalparker samt en motion (v) om miljömålet Levande skogar.

Jämför reservationerna 1 (v) och 2 (v).

Motionerna

I motion MJ390 (v) yrkande 39 begärs att minst ett marint reservat vid varje kust inrättas i svensk ekonomisk zon senast år 2010.

I motion MJ208 (m) begärs att staten ska upphöra med reservatsbildningar som drabbar främst små, enskilt ägda fastigheter. Även om det sker i ett lovvärt syfte – att säkra den biologiska mångfalden – drabbas alltför ofta enskilda markägare (yrkande 1). Vidare anförs att om mark ändå ska exproprieras, på grund av särskilt unikt naturvärde, ska den ersättas enligt marknadsvärde (yrkande 2). I motion MJ286 (m) efterlyses en översyn och omprioritering av de markreservat som i huvudsak avsatts i norra Sveriges inland så att inlandskommunernas möjlighet att utvecklas inte hämmas.

Enligt motion MJ298 (s) har Omberg sådana särskilt skyddsvärda kvaliteter att området bör skyddas och förvaltas som en nationalpark. Även Ridö-Sundbyholmsarkipelagen i Mälaren bör enligt motion MJ345 (s) inrättas som nationalpark.

I motion MJ338 (v) yrkande 2 begärs att arealen skyddad skog ska höjas till 1 000 000 hektar år 2010 i delmål 1 av miljökvalitetsmålet Levande skogar. Motionärerna påpekar att mängden areal oskyddade värdekärnor, dvs. skogar med höga skyddsvärden, sannolikt överstiger 1 000 000 hektar.

Utskottets ställningstagande

Ett mark- eller vattenområde får enligt miljöbalken av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet (7 kap. 4 §). Vidare får länsstyrelsen eller kommunen helt eller delvis upphäva beslut om naturreservat om det finns synnerliga skäl (7 kap. 7 §).

Beträffande reservat i marin miljö har utskottet erfarit att arbete pågår i samtliga kustlän med marina inventeringar m.m. i syfte att bilda ytterligare minst 14 marina naturreservat senast 2010. Det finns nu tolv marina natur-

reservat i Sverige. I och med bildandet av naturreservaten Kungsbackafjorden, Nordre älvs estuarium (älvmyrning) och Fifång har målet om fem nya marina naturreservat senast 2005 nåtts. Formuleringen av delmålet för kust- och skärgårdsområden har därefter ändrats (prop. 2006/07:1 utg.omr. 20). Utskottet noterar att arbetet med att skydda marina områden fortgår. Motion 390 (v) yrkande 39 bör därmed inte föranleda något uttalande från riksdagens sida. Motionen avstyrks.

Vad gäller reservatsbildning och ersättning till markägare noterar utskottet att överenskommelse med markägaren enligt gällande regelverk ska nås och ersättning ska utgå för mark som avsätts som naturreservat. Utskottet har tidigare, senast i betänkande 2005/06: MJU3, redovisat sin syn på områdesskydd. Denna innebär att de särskilt värdefulla områdena bör ses i sitt landskap, inte som ”öar” utan som en del av en större helhet. Andra viktiga element är förstärkning av insatserna i vattenmiljöerna, fortsatt kartläggning av vad som finns inom de särskilt värdefulla områdena av naturtyper och andra värden. Ytterligare väsentliga frågor är flexibilitet när det gäller om staten vid reservatsbildning bör köpa mark eller om intrångsersättning bör väljas, förstärkning av förvaltningen av skyddade områden samt ett ökat nyttjande av de skyddade områdena, t.ex. genom natur- och kulturturism och friluftsliv.

I fråga om vidareutveckling av områdesskydd (främst nationalpark, naturreservat, kulturresevat, naturminne och biotopskyddsområde) har utskottet inhämtat att Naturvårdsverket, i samråd med Skogsstyrelsen, har ett pågående uppdrag att analysera vilka ytterligare åtgärder som bör vidtas inom områdesskyddet med anledning av konventionen om biologisk mångfalds (CBD) arbetsprogram om skyddade områden och OECD:s rekommendationer som berör områdesskydd. Uppdraget ska redovisas senast den 1 juli 2007. Enligt uppdraget ska Sveriges möjligheter att genomföra relevanta aktiviteter enligt tidsplan i programmet bedömas. Redovisade nationella strategier för områdesskydd i olika naturtyper bör utgöra underlag för arbetet. Samråd ska även ske med länsstyrelser och övriga relevanta aktörer. Projektet ska redovisa förslag till ytterligare åtgärder som föreslås göras inom områdesskyddet inklusive kortfattade bakgrundsbeskrivningar och motiveringar. Syftet är att projektet ska bidra till att öka kunskapen om arbetsprogrammet för skyddade områden.

Vidare har utskottet erfarit att den tidigare regeringen i januari 2006 gav Statskontoret i uppdrag att bl.a. utvärdera och lämna förslag till lämpliga och långsiktigt samhällsekonomiska kostnadseffektiva lösningar för skyddet via naturreservat, biotopskyddsområden, naturvårdsavtal respektive frivilliga avsättningar. Utredningen, som bl.a. innefattar de olika verktygen för skydd av skogsmark, förväntas ge ytterligare information om funktioner av nuvarande verktyg och eventuella behov av förändringar. Uppdraget ska redovisas till regeringen den 30 september 2007.

Med det anförda finner utskottet att motionerna MJ208 (m) yrkandena 1 och 2 samt MJ286 (m) inte bör föranleda något uttalande från riksdagen.

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare, senast i betänkande 2005/06: MJU3 (s. 288), redovisat att inrättande av nationalparker är ett långsiktigt arbete som grundar sig på den av Naturvårdsverket utarbetade nationalparksplanen. Utskottet har vidare inhämtat från Naturvårdsverket att en översyn av nationalparksplanen nyligen har genomförts. I översynen ingår att föreslå nya tänkbara områden för nationalparker. Naturvårdsverket kommer att sända ut en reviderad nationalparksplan på en bred remiss i april 2007. Remisstiden utgår i oktober samma år. I avvaktan på beredningen av den reviderade nationalparksplanen bör motionerna MJ298 (s) och MJ345 (s) lämnas utan vidare åtgärd.

Vad gäller miljömålet Levande skogar vill utskottet erinra om att riksdagen tidigare fastställt de svenska miljömålen och deras delmål (prop. 2004/05:150, bet. 2005/06: MJU3, rskr. 2005/06:48–49). En översyn av miljömålen sker vart fjärde år. Miljökvalitetsmålet Levande skogar innebär att skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas. Inriktningen är att miljökvalitetsmålet ska nås inom en generation. För miljökvalitetsmålet Levande skogar har fyra delmål fastställts: långsiktigt skydd av skogsmark, förstärkt biologisk mångfald, skydd för kulturmiljövärden samt åtgärdsprogram för hotade arter. I delmål 1 om långsiktigt skydd av skogsmark fastställs att ytterligare 900 000 hektar skyddsvärd skogsmark ska undantas från skogsproduktion till år 2010. Regeringen har vidare i budgetpropositionen för 2007 fastställt anslagen för miljömålet skyddad skog (prop. 2006/07:1 utg.omr. 20, bet. 2006/07: MJU1, rskr. 2006/07:65–66).

I det ovan nämnda uppdraget till Statskontoret ska även utredas på vilket sätt statens skogsmark kan underlätta måluppfyllelsen av miljökvalitetsmålet Levande skogar. Statskontoret ska bl.a. utvärdera och lämna förslag till skyddet via exempelvis frivilliga avsättningar.

Den biologiska mångfalden i skogslandskapet berörs även i utredningen Utvärdering och översyn av skogspolitiken (N 2005:12). Av utredningens slutbetänkande Mervärdesskog (SOU 2006:81) framgår att det i arbetet med att nå de nationella miljökvalitetsmålen tydligt ska uppmärksammas hur den biologiska mångfalden ska bevaras. Flera av de nationella miljökvalitetsmålens delmål som rör den biologiska mångfalden i skogen löper ut 2010, och Miljömålsrådet planerar en fördjupad utvärdering till 2008. I Skogsutredningens slutrapport föreslås att resultatet av Miljömålsrådets utvärdering bör inväntas innan eventuella nya åtgärder föreslås. Utskottet har från Regeringskansliet inhämtat att beslut ännu inte har fattats om Skogsutredningen kommer att följas upp.

I sammanhanget vill utskottet även framhålla den av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i juni 2005 redovisade nationella strategin för formellt skydd av skog (dnr 310-419-04). Strategin riktar sig till länsstyrelser, skogsvårdsstyrelser, kommuner, markägarorganisationer, skogsbrukets aktörer, ideella organisationer samt andra berörda. Den utgör grunden för de läns-

visa strategier som länsstyrelserna och skogsvårdsstyrelserna utarbetar för det fortsatta arbetet med formellt skydd inom delmål 1 i miljömålet Levande skogar. Syftet med strategin är att lägga fast en kostnadseffektiv väg att nå det statliga betinget av delmål 1, utifrån bl.a. tillgänglig kunskap om skogsbiologiska värdekärnor, lösningar för skydd och förvaltning men även kunskap om andra värden som friluftsliv och kulturvärden. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion MJ338 (v) yrkande 2 inte bör föranleda något uttalande från riksdagen. Motionen avstyrks.

Förvaltning och skötsel av reservat m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår sex motionsyrkanden (m, c, fp, kd) om bl.a. frivilliga skötselavtal och skötselplaner för skyddade områden.

Motionerna

Myndigheterna ska verka för fler frivilliga skötselavtal mellan markägare och staten, enligt motion MJ208 (m) yrkande 4. I motion MJ371 (kd) efterlyses en större tilltro till markägarnas kompetens och engagemang för skogsvården. Motionären anser att en större andel avsättningar av skogsmark kan utgöras av naturvårdsavtal och frivilliga avsättningar. Även i motion MJ234 (c) anför det att man i stället för reservatsbildning bör låta skogsägarna frivilligt skydda skog med höga naturvärden. Utgångspunkten bör alltid vara att skyddande av enskilt ägd skog ska ske i samråd med markägaren.

Även skötsel av naturreservat behandlas. Motionärerna bakom motion MJ337 (fp) yrkande 3 är angelägna om att avsättningar för naturskyddade områden i Västsverige följs av skötselplaner. I motion MJ208 (m) yrkande 3 anför det att inga nya naturreservat ska bildas där pengar till skötsel saknas. Motionärerna framhåller att det i många fall saknas skötselplaner och resurser för skötseln av nya reservat.

I motion MJ209 (m) framhålls behovet av att finna en lösning som möjliggör både bevarande av nipsipan och fortsatt kalkbrytning i Filehajdar på Gotland. Av Cementas marker har 55 hektar avsatts till ett s.k. Natura 2000-område i syfte att rädda nipsipan. Motionären påpekar att detta område skydd omöjliggör framtida brytning av kalk.

Utskottets ställningstagande

I syfte att skydda värdefulla naturområden är naturvårdsavtal och biotopskydd viktiga komplement till naturreservat. Skogsstyrelsen administrerar verktygen naturvårdsavtal och biotopskydd, medan länsstyrelserna administrerar naturreservaten. Naturvårdsavtal är ett civilrättsligt avtal som teck-

nas mellan staten, genom Skogsstyrelsen, och en skogsägare i syfte att bevara och utveckla ett områdes naturvärden. Avtalen tecknas vanligen för en period på mellan 30 och 50 år. Naturvårdsavtalen innebär inte ett permanent skydd för marken på samma sätt som biotopskydd eller naturreservat, utan innebär ett avtal där markägarens nyttjanderätt begränsas under avtalstiden. Biotopskydd används i första hand i en akut situation där det är uppenbart att den värdefulla biotopen kan komma att avverkas.

Miljö kvalitetsmålet Levande skogar, delmål 1, innebär att 50 000 hektar skogsmark under perioden 1999–2010 ska skyddas genom naturvårdsavtal och 30 000 hektar skogsmark ska skyddas som biotopskyddsområde. Arbetet med biotopskydd och naturvårdsavtal har de senaste åren utvecklats, och skogsägarna är särskilt positiva till verktyget naturvårdsavtal. Under perioden 1999–2005 har 14 780 hektar produktiv skogsmark skyddats genom naturvårdsavtal och 11 800 hektar som biotopskyddsområden (prop. 2006/07:1 utg.omr. 23, bet. 2006/07: MJU2, rskr. 2006/07:67–68).

Som ovan redovisats har en nationell strategi för formellt skydd av skog i juni 2005 fastställts av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen. Strategins målsättning är att formellt skydd och frivilliga avsättningar ska komplettera varandra så att hela delmål 1 fylls med skog med så höga naturvärden som möjligt.

Vidare har utskottet inhämtat att uppföljningen av skogsbrukets frivilliga avsättningar påbörjades inom småskogsbruket under 2005. I regleringsbrev för 2007 ges Skogsstyrelsen i uppdrag att följa upp och analysera de frivilliga avsättningarna inom mellan- och storskogsbruket. Skogsstyrelsen ska redovisa skogsägarnas frivilliga avsättningar av skogsmark såväl kvalitativt som kvantitativt. Myndigheten ska dessutom göra en bedömning av hur avsättningarna bidragit till måluppfyllelsen av miljö kvalitetsmålet Levande skogar, delmål 1, samt andra relevanta miljö kvalitetsmål. Uppföljningen ska slutredovisas hösten 2007. Enligt Skogsstyrelsens delredovisning i pm om frivilliga avsättningar (2007-03-01) särredovisas avsättningarna på tre ägarkategorier: småskogsbruket, mellanskogsbruket samt storskogsbruket. Vad gäller småskogsbruket visar resultatet för år 2004 och 2005, som nu omfattar hela Sverige, på att ungefär var tredje skogsägare har frivilliga avsättningar. Totalt skattas småskogsbrukets areal frivilliga avsättningar till ca 183 000 hektar produktiv skogsmark. Siffrorna kan vara en underskattning eftersom en del tillfrågade markägare avstår från att lämna ut uppgifter om sitt innehav av frivilliga avsättningar till Skogsstyrelsen. Fältinventering av frivilliga avsättningar antyder att ca 70 % av arealen kan vara skyddsvärd skogsmark. Resultat för storskogsbruket presenteras i samband med uppdragets slutredovisning hösten 2007. Skogsstyrelsen noterar att målsättningen med frivilliga avsättningar inom miljömålet Levande skogar är att ytterligare 500 000 hektar skyddsvärd skog ska avsättas. Tidigare uppföljningar som Skogsstyrelsen gjort har

pekat på att skogsbruket arealmässigt avsätter betydande mängder men att tveksamheter funnits om alla områden kan räknas som ”skyddsvärda”, som målet avser.

Utskottet anser att det är viktigt med ett dynamiskt synsätt vad gäller förvaltning av skyddsvärda skogar. Det innebär en god dialog med markägare för ökad gemensam förvaltning men också tydliga regelverk samt effektiva mekanismer. Som framgår av Naturvårdsverkets rapport 5410 Värna, vårda, visa – Ett program för bättre förvaltning och nyttjande av naturskyddade områden 2005–2015 bör skötseln av skyddade områden bedrivas i enlighet med detta fastställda program. Programmet togs fram 2004 för att tydliggöra inriktningar och åtgärder för att förverkliga regeringens naturvårdsskrivelse när det gäller förvaltning och nyttjande av skyddade områden. Det innehåller 30 åtgärder inom områdena lokal delaktighet, skötselplaner och bevarandeplaner, friluftsliv och turism, information, skötsel av naturtyper samt uppföljning och utvärdering.

För insatser under 2006 har Naturvårdsverket beslutat om bidrag till länsstyrelserna på totalt 236 miljoner kronor. Bidraget har åren 2003–2006 ökat med 115 miljoner kronor. Detta har lett till att mer pengar satsas på skötsel av markslag, åtgärder för friluftsliv, tillgänglighet samt information. Totalt sett har 74,5 miljoner kronor använts till skötsel av markslag. Vidare har Naturvårdsverket under 2005 bidragit med 7,1 miljoner kronor till länsstyrelserna för revidering av 192 skötselplaner. Syftet med nya skötselplaner är att förbättra skötseln samt att genom mätbara mål kunna göra uppföljningar av skötselinsatserna. Naturvårdsverket noterar dock att genomförandetakten för revidering behöver öka för att skötseln ytterligare ska förbättras (Naturvårdsverkets årsredovisning 2006).

Utskottet förutsätter att regeringen följer upp arbetet med reviderade skötselplaner för skyddade områden. Vidare noterar utskottet att Naturvårdsverket, utöver medel till skötselplaner, under 2006 har bidragit till att höja kompetensen hos länsstyrelsernas förvaltningspersonal genom att hålla utbildningar i skötsel och restaurering av sanddyner, ängar, västlig taiga, vattendrag och friluftsanläggningar samt statlig upphandling. Detta torde ytterligare bidra till en god dialog med markägare för ökad gemensam förvaltning av skyddade områden.

Med det anförda anser utskottet att motionerna MJ208 (m) yrkandena 3 och 4, MJ234 (c), MJ337 (fp) yrkande 3 och MJ371 (kd) kan lämnas utan vidare åtgärder från riksdagens sida.

Vad gäller skyddet av nipsipan och kalkbrytningen vid Filehajdar på Gotland vill utskottet framhålla följande. Syftet med avsättningen av det s.k. Natura 2000-området i Filehajdar är att bevara nipsipan. I och med att Filehajdar har blivit Natura 2000-område har Sverige åtagit sig att se till att i området ingående naturtyper och arter har gynnsam bevarandestatus. Området utgörs av s.k. prioriterade naturtyper, vilket innebär att de åtnjuter ett särskilt skydd enligt EU:s habitatdirektiv. Inga ingrepp får utföras, varken i eller utanför området, som kan skada de biologiska värdena.

En bevarandeplan för Natura 2000-området Filehajdar har den 30 augusti 2005 fastställts av Länsstyrelsen i Gotlands län. Planens bevarandemål anger att nipsipan ska finnas kvar med ett livskraftigt bestånd på Filehajdar. Antalet lokaler och antalet individer ska vara konstant eller ökande. I planen noteras att verksamheten i ett närliggande kalkbrott kan komma att påverka nipsippepopulationen negativt, främst på grund av eventuella förändringar av de hydrologiska förhållandena.

Företaget som är verksamt i området, Cementa, har tidigare presenterat ett förslag som innebär att delar av nipsippebeståndet flyttas till ett annat ställe i närheten. Enligt vad utskottet erfarit kan det emellertid vara svårt att flytta på bestånd av växten eftersom nipsipan är en fridlyst art. Fridlysningen innebär att det är förbjudet att plocka, gräva upp eller på annat sätt ta bort eller skada vilt levande exemplar av växten. Det är också förbjudet att ta bort eller skada frön eller andra delar från växten. Dispens kan dock medges av Naturvårdsverket eller länsstyrelsen. Med det anförda föreslår utskottet att motion MJ209 (m) kan lämnas utan vidare åtgärd.

Strandskydd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår 14 motionsyrkanden (s, m, c, fp, mp) om strandskydd.

Jämför reservationerna 3 (s) och 4 (mp).

Motionerna

I ett antal motioner anförs att bestämmelserna om strandskyddet bör ändras. I flertalet begärs att strandskyddet ska bli mer flexibelt och bättre anpassat till lokala eller regionala förhållanden. I motion C279 (m) yrkande 5 framhålls behovet av att se över det generella strandskyddet i syfte att göra det möjligt för fler människor att kunna bo nära vatten. Ambitionen med översynen bör vara att frågan om var man ska få bygga ska avgöras på lokal nivå i stället för på statlig. Enligt motion MJ210 (m) krävs ett mer decentraliserat anpassat beslutsfattande om strandskyddet. Kommunen bör vara den instans som fattar beslut om dispenser från strandskyddet. Att beslut om strandskydd bör decentraliseras framförs också i motion MJ303 (fp). Även i motion MJ386 (s) hemställs om ökat inflytande för kommunerna vad gäller strandskyddsbestämmelserna. Liknande synpunkter om att strandskyddsbestämmelserna bör överföras till lokal nivå anförs i motion MJ251 (c). Även i motion MJ249 (fp) begärs ett lokalt anpassat strandskydd. Miljöbalken förändras vad gäller strandskyddet, enligt motion MJ310 (m), och frågor om strandskydd bör beslutas på kommunal nivå. Motionärerna bakom motion MJ212 (c) begär lokal och regional beslutanderätt enligt strandskyddsbestämmelserna och framhåller

Kalmar län och Östergötlands län. I motion MJ337 (fp) yrkande 7 anhålls om ett mer flexibelt synsätt på strandrätten. Enligt motion MJ397 (s) behövs en översyn av ett mer dynamiskt strandskydd. I motion MJ399 (s) efterfrågas en större flexibilitet i lagstiftningen som syftar till att strandskyddet ska differentieras och utgå från regionala och lokala prioriteringar. En större flexibilitet efterfrågas särskilt i glesare bebyggda områden i Sve- rige där tillgången till stränder ofta är god.

I några motioner redovisas dock ett mer återhållsamt synsätt på ändringar i lagstiftningen. I motion MJ259 (s) krävs fortsatt restriktivitet i fråga om dispens från strandskyddet. I avvägningen mellan olika intressen ska allmänintresset väga tungt. Det är viktigt att lagstiftningen för strandskyddet fungerar lika över hela landet. Miljöpartiet kräver i motion C360 en skärpning av både lagstiftning och dispenser. Tanken var att dispens skulle ges restriktivt. Strandnära bebyggelse innebär att biologiska värden och friluftsvärden försvinner för alltid. Stränderna privatiseras och allmänhetens tillgänglighet till bad och rekreation försvåras allteftersom exploateringen fortskrider. Möjligheten till dispenser bör stramas upp (yrkande 31) och vissa geografiska områden ska helt undantas från möjligheten till dispens från strandskydd (yrkande 32).

Utskottets ställningstagande

Naturvårdsverket har på den tidigare regeringens uppdrag genomfört en kartläggning av tillämpningen av strandskyddsbestämmelserna. Verket har lämnat ett antal förslag, bl.a. om hur strandskyddet kan differentieras till gagn för regional och lokal utveckling. Kartläggningen utgjorde underlag för ett förslag till ett förnyat strandskydd, utarbetat av den tidigare regeringen våren 2005. Miljödepartementets förslag Ett förnyat strandskydd (Ds 2005:23) innefattade både förslag till skärpningar i vissa avseenden och lättnader i vissa områden. Dessutom fanns klarlägganden i fråga om hur strandskyddsbestämmelserna borde tillämpas. Efter remissbehandling utarbetades ett i vissa avseenden reviderat förslag om ett differentierat strandskydd.

Utskottet har inhämtat att Miljödepartementet under vintern har samrått med olika grupper (myndigheter, ideella organisationer och kommunföreträdare) för att inhämta organisationernas synpunkter. Beredningen fortsätter i departementet. Strandskyddsfrågan har även diskuterats i riksdagen; i svar på två skriftliga frågor i december 2006 (fr. 2006/07:237) respektive februari 2007 (fr. 2006/07:554) förklarade miljöministern bl.a. att det tidigare förslaget till förnyade strandskyddsbestämmelser kan behöva kompletteras och utvecklas, exempelvis när det gäller utformningen av förutsättningarna för ett större lokalt inflytande. Han bekräftade att strandskyddsbestämmelserna på många håll i landet upplevs som oflexibla och att många ser ett stort behov av reformer. Miljöministern tillkännagav att regeringen vill se ett reformerat strandskydd som ger större inflytande för lokala intressen.

Ambitionen är att utveckla ett ändamålsenligt strandskydd som beaktar såväl behovet av att skydda strändernas naturvärden på ett långsiktigt hållbart sätt som behovet av utveckling i hela Sverige.

Med hänvisning till den pågående beredningen av frågan anser utskottet att motionerna MJ210 (m), MJ212 (c), MJ249 (fp), MJ251 (c), MJ259 (s), MJ303 (fp), MJ310 (m), MJ337 (fp) yrkande 7, MJ386 (s), MJ397 (s), MJ399 (s), C279 (m) yrkande 5 samt C360 yrkandena 31 och 32 bör lämnas utan vidare åtgärd.

Rovdjursförvaltning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår 19 motionsyrkanden om rovdjursförvaltning.

Jämför reservationerna 5 (s) och 6 (v).

Bakgrund

Riksdagen har genom antagandet av regeringens proposition Sammanhållen rovdjurspolitik (prop. 2000/01:57, bet. 2000/01:09, rskr. 2000/01:88) beslutat att det i Sverige ska finnas livskraftiga stammar av de stora rovdjuren björn, järv, kungsörn, lo och varg. Propositionen föregicks av en större utredning (SOU 1999:146, Sammanhållen rovdjurspolitik). Rovdjurspolitiken styrs till viss del av Sveriges internationella åtaganden genom anslutningarna till Bernkonventionen (SÖ 1983:30) och konventionen om biologisk mångfald (SÖ 1993:77). Frågorna regleras även i EU:s direktiv om bevarandet av livsmiljöer samt vilda djur och växter (92/43/EEG) (det s.k. habitatdirektivet) och direktivet om bevarandet av vilda fåglar (79/409/EEG). Dessa regleringar innebär att Sverige måste anpassa landets egna jaktlagar så att de stämmer med EU:s direktiv. För att säkerställa arternas långsiktiga överlevnad har minimimål fastställts för björn, lo och kungsörn. Minimimålen anger inte hur stora stammarna ska vara utan vilken nivå de inte ska understiga. För varg och järv har man satt upp etappmål, eftersom stammarna ännu inte nått en nivå som kan säkra deras överlevnad i ett längre perspektiv. Innan etappmålet är nått bör bara mycket begränsad skydds jakt tillåtas. När etappmålet är nått görs en ny bedömning av vilken sorts mål man bör sätta upp. Maximimål för stammarnas storlekar finns inte fastlagda.

Den tidigare regeringen tillsatte den 19 januari 2006 en särskild utredare med uppgift att utreda effekterna av rovdjursstammarnas utveckling och frågor knutna till att uppfylla målen beträffande de stora rovdjuren björn, järv, lo, varg och kungsörn (Effekterna av rovdjursstammarnas utveckling, dir. 2006:7, tilläggsdir. 2006:93). Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2007. Utredningens direktiv redovisas närmare nedan.

Motionerna

Ett stort antal motioner behandlar översyn av rovdjurspolitik, skyddsjakt och illegal jakt, rovdjursstammarnas storlek och utveckling samt olika förvaltningsfrågor. I motion MJ235 (c) anförs behovet av en ny rovdjurspolitik. Denna måste utformas mera flexibelt och bl.a. ta större hänsyn till lokala förhållanden och lokalbefolkningens livsvillkor. Även i motion MJ254 (c) yrkande 3 framhålls det akuta behovet av en översyn av gällande rovdjurspolitiska mål. En liknande mening anförs i MJ333 (kd) där motionärerna efterlyser en översyn och ändring av den av riksdagen beslutade rovdjurspolitiken.

Vidare anförs i MJ240 (m) yrkande 1 behovet av en ny beslutinstans för skyddsjakt och viltvård. Antalet föryringringar bör ses utifrån ett lokalt perspektiv. Därför ska frågor som rör skyddsjakt och viltvård beslutas nära dem de berör, exempelvis av länsstyrelserna, och i samråd med jägarna. Även i motion MJ347 (s) framförs att länsstyrelserna ska ges möjlighet att besluta om skyddsjakt. Ambitionen måste vara att öka det regionala inflytandet i jakt- och viltvårdsfrågor. Länsstyrelserna bör ges ett större ansvar för besluten som berör skyddsjakten. Därtill har länsstyrelserna också ett ansvar att ta hänsyn till sociala aspekter och att balansera olika intressen som måste finnas för att få lokal acceptans för en nationell rovdjurspolitik.

Den motsatta uppfattningen, att regeringen inte ska vidta åtgärder som innebär att beslutsfattande om den skyddsjakt på rovdjur som Naturvårdsverket beslutar om i dag ska flyttas till lokal eller regional nivå, framhålls i motion MJ361 (v) yrkande 6. Att lägga beslutsmakten på lokal eller regional nivå skulle innebära att den nationella kontrollen förloras över skyddsjakt på varg- och järvstammarna. Detta kan försvåra rovdjursstammarnas återhämtning i landet.

Illegal jakt utgör ett allvarligt hot mot rovdjurens fortlevnad. Ett stort problem i arbetet med att minska illegal jakt är svårigheten att begränsa skoteranvändningen. Enligt motion MJ361 (v) bör regeringen se över och begränsa snöskoteranvändningen i fjällvärlden (yrkande 9).

Vidare bör Naturvårdsverket få i uppdrag att fördjupa rovdjurssamarbetet med Norge och Finland (yrkande 8). Forskning visar att stammarna av rovdjur i många fall är gemensamma i Norge och Sverige och ibland även i Finland. Eftersom det är samma arter och i de flesta fall samma stammar borde samarbetet fördjupas ytterligare.

I motion MJ240 (m) yrkande 2 efterlyses en inventering av rovdjursstammarna för att bedöma behov av reglerad licens- eller avlysningsjakt, av bl.a. varg.

Ett antal motioner berör specifika rovdjursarter såsom lodjur, björn och varg och deras förvaltning. Enligt MJ254 (c) ska ingen art ohämmat få växa på andra arters bekostnad så att den biologiska mångfalden utarmas (yrkande 1). Som exempel på en ohämmad rovdjurstillväxt nämns lodjurstammens tillväxt i Mälardalen. Motionärerna påpekar att många län har en överrepresentation av någon rovdjursart som ohämmat skövlat andra

arter. En friare jakt på rovdjur bör tillåtas när artkoncentrationen är för hög (yrkande 2). När en situation uppstår där en art förökar sig på andra arters bekostnad måste samhället vidta åtgärder för att garantera den biologiska mångfalden. Även motion MJ364 (s) berör förvaltning av lodjursstammen. Motionärerna anför att en viss skydds jakt kan balansera stammen av lodjur på en nivå som inte gör att rådjursstammen kollapsar.

Licensjakt på björn och bestämmelser som skulle tillåta åteljakt på björn i vissa fall bör införas, enligt motion MJ336 (s) yrkande 17. Motionärerna anser att björnstammen nu har ökat till en nivå som för några år sedan inte kunde förutses.

Förvaltningen av vargstammen behandlas av flera motionärer. I motion MJ327 (fp) framhålls att 500 vargar borde vara ett minimum för en livskraftig vargstam (yrkande 1). Den genetiska variationen är basen för biologisk mångfald. Små populationer ökar riskerna för inavel, vilket i sin tur ger minskad livskraft och sämre anpassningsförmåga. Skydds jakt på varg bör tillåtas först när vargstammen nått ett antal på 200 individer och då enbart gälla utvidgad jakträtt i renkötselområden (yrkande 2). I motion MJ359 (v) yrkande 3 begärs att förändringen i 28 § jaktlagen ska följas av åtgärder för inplantering av varg vid behov. Den svenska vargstammen är hårt inavlad, och om individer på grund av den nya lagstiftningen försvinner ska möjligheten finnas att ersätta dem med nya individer. Även enligt motion MJ361 (v) yrkande 7 ska regeringen efter att Rovdjursutredningen har redovisats ta fram förslag för att stärka inflödet av individer med annan genetisk bakgrund för att motverka inavel inom vargstammen.

Motionärerna bakom motion MJ233 (m) yrkande 2 och den likalydande motionen MJ282 (m) yrkande 2 framhåller att vargen är en turistattraktion. Vargspårning lockar människor världen över. Denna form av ekoturism är en jättemarknad som glesbygden i Sverige knappast har råd att tacka nej till. Varje vargpar är i levande tillstånd värda miljonbelopp per år i turisminkomster.

Utskottets ställningstagande

Som ovan redovisats har den tidigare regeringen den 19 januari 2006 tillsatt en särskild utredare med uppgift att utreda effekterna av rovdjursstammarnas utveckling och frågor knutna till att uppfylla målen beträffande de stora rovdjuren björn, järv, lo, varg och kungsörn. Utredaren ska

- redovisa och analysera utvecklingen av rovdjursstammarna,
- redovisa hur problem och konflikter innefattande bl.a. sociala och ekonomiska aspekter hanteras och hur de förändrats, bl.a. mot bakgrund av utvärdering av skadeförebyggande insatser för tamdjur,
- vidareutveckla formerna för samverkan mellan olika intressenter och utökad regionalt och lokalt inflytande beträffande rovdjursfrågor,
- se över rovdjursförvaltningens organisation,

- analysera behovet av ytterligare åtgärder för att nå etappmål och miniminivåer, bl.a. intensifierat arbete med att förebygga jaktbrott,
- analysera behovet av ökad genetisk variation i den mellanskandinaviska vargpopulationen och överväga åtgärder för detta,
- analysera ersättningsnivåer och regelverk för ersättning för rovdjursförekomst inom renskötseområdet,
- analysera behovet av eventuella förvaltningsområden utanför renskötseområdet för de olika rovdjursarterna,
- ange innebörden av en gynnsam bevarandestatus för respektive art,
- redovisa för Sverige intressanta erfarenheter av förvaltningen av stora rovdjur i andra länder,
- beakta relevant EG-rätt vid utförande av uppdraget och i förslag till åtgärder,
- under uppdragets utförande samråda med företrädare för berörda myndigheter, organisationer och aktuella intressegrupper i syfte att presentera förslag som vuxit fram i dialog med berörda intressenter.

Utskottet finner att de frågor som tagits upp i motionerna väntas bli belysta i det pågående utredningsarbetet. I avvaktan på utredningens slutförande anser utskottet att samtliga motioner bör lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Detta gäller motionerna MJ235 (c), MJ254 (c) yrkande 3 och MJ333 (kd) som berör översyn av rovdjurspolitiken. Det gäller vidare motionerna MJ240 (m) yrkande 1, MJ347 (s) samt MJ361 (v) yrkandena 6, 8 och 9 som berör olika förvaltningsfrågor. Utredningen ska bl.a. se över rovdjursförvaltningens organisation, vidareutveckla formerna för samverkan mellan olika intressenter och utökat regionalt och lokalt inflytande beträffande rovdjursfrågor, behovet av ytterligare åtgärder för att nå etappmål och miniminivåer, bl.a. intensifierat arbete med att förebygga jaktbrott.

Detta gäller även motionerna MJ240 (m) yrkande 2, MJ254 (c) yrkandena 1 och 2, MJ336 (s) yrkande 17 och MJ364 (s) om inventering och specifika rovdjursstammars förvaltning. I utredningens uppgifter ingår att redovisa och analysera utvecklingen av rovdjursstammarna och, som ovan nämnts, att vidareutveckla formerna för utökat regionalt och lokalt inflytande beträffande rovdjursfrågor.

Detta gäller också de förslag som berör förvaltning av varg som tas upp i motionerna MJ327 (fp) yrkandena 1 och 2, MJ359 (v) yrkande 3 och MJ361 (v) yrkande 7. De kommer att belysas av utredningen som bl.a. ska analysera behovet av ytterligare åtgärder för att nå etappmål och miniminivåer och ange innebörden av en gynnsam bevarandestatus för de berörda arterna. Populationsfrågor innefattande inavel och genetik kommer att besvaras av utredningen, som ska analysera behovet av ökad genetisk variation i den mellanskandinaviska vargpopulationen och överväga åtgärder för detta.

Slutligen gäller det även de synpunkter om vargen som attraktion som framförs i motionerna MJ233 (m) yrkande 2 och MJ282 (m) yrkande 2. I utredningens uppdrag ingår att belysa verksamheter som är kopplade till rovdjursförekomsten och genererar sysselsättning i glesbygd, vilket innefattar bl.a. olika former av turism och lokalt företagande.

Ersättning för rovdjursskador m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår tre motionsyrkanden (fp, v) om skadeförebyggande åtgärder och två motioner (s, m) om ersättning för rovdjursskador.

Jämför reservationerna 7 (v) och 8 (s).

Motionerna

Enligt motion MJ361 (v) bör regeringen ge Naturvårdsverket i uppgift att se över möjligheterna till ytterligare åtgärder för att minska antalet rovdjursdödade tamdjur (yrkande 1). För att förbättra samexistensen mellan människor och rovdjur är det betydelsefullt att minimera rovdjursangrepp på tamdjur. Detta kan i stor utsträckning åtgärdas genom förebyggande åtgärder. Vidare bör regeringen ge Naturvårdsverket och Jägareförbundet i uppdrag att utreda möjligheterna att minska antalet rovdjursdödade hundar (yrkande 2). Det är av stor vikt att finna metoder för att minska rovdjursangreppen på hund. Det kan handla om speciella jaktregler i rovdjurstäta områden, metoder att skrämman bort rovdjur, full information om var vargar befinner sig, jakt utan frigående hund, utvecklande av s.k. vargrenahundar etc. Vidare framhålls i motion MJ395 (fp) behovet av att utbilda herdehundar som skydd mot rovdjursangrepp på boskap. Utöver finansiellt stöd för förbättrade stängsel och mer effektiva inhägnader bör också nya metoder testas, exempelvis s.k. herdehundar som i andra länder använts framgångsrikt.

Förutsättningarna för ett nytt ersättningssystem vid rovdjursangrepp måste utredas enligt motion MJ240 (m) yrkande 3. Den ekonomiska ersättningen till dem som får djur dödade av rovdjur ska förbättras. En viktig inriktning för ett sådant ersättningssystem är att det ska gälla fler omständigheter än i dag samt täcka högre skadebelopp. Även i motion MJ336 (s) yrkande 16 framförs behovet av att se över ersättningsreglerna för rovdjursrivna tamdjur i syfte att i större utsträckning ta hänsyn till de verkliga värden som går förlorade.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har i samband med beredningen av budgetpropositionen för år 2007 berört frågor om skadeförebyggande åtgärder och ersättning för rovdjursskador i betänkande 2006/07:MJU2. Utskottet anförde därvid att det övergripande politiska målet avseende de stora rovdjuren är att ta ansvar för att arterna björn, järv, lo, varg och kungsörn finns i så stora antal att de långsiktigt finns kvar i den svenska faunan. För att förbättra förhållandet mellan människa och rovdjur, och därigenom även förutsättningarna för tamdjursskötseln, gjordes bedömningen att utvecklingen av skadeförebyggande åtgärder bör fortgå. Utskottet delade regeringens uppfattning att Sveriges lantbruksuniversitet bör ges tillfällig förstärkning i syfte att utveckla skadeförebyggande åtgärder avseende rovdjur. Riksdagen beslutade i enlighet härmed. Anslaget (25:1 Sveriges lantbruksuniversitet) ökades med 5 miljoner kronor 2007. Även för 2008 och 2009 bedömdes att anslaget bör öka med 5 miljoner kronor per år (prop. 2006/07:1 utg.omr. 23, bet. 2006/07:MJU2, rskr. 2006/07:67–68).

Den i 2006 års ekonomiska vårproposition genomförda satsningen för att förbättra samexistensen mellan människor och stora rovdjur fullföljdes vid riksdagens beredning av budgetpropositionen för 2007. Anslaget (42:5 Ersättningar för viltskador m.m.) ökades med 4 miljoner kronor fr.o.m. år 2007 (prop. 2006/07:1 utg.omr. 23, bet. 2006/07:MJU2, rskr. 2006/07:67–68). Satsningen omfattar stöd till rovdjursakutgrupper, utveckling av förebyggande åtgärder, förstärkta resurser för länsstyrelsernas arbete med rovdjur samt utökade informationsinsatser. Rovdjursakutgrupperna ska förstärka länsstyrelsernas möjlighet att hantera praktiska frågor som rör de stora rovdjuren. Gruppernas uppgift är bl.a. att vidta åtgärder för att minimera skadeverkningar vid förekomst av stora rovdjur, verkställa beslut om skydds jakt eller bortdrivande av rovdjur samt tillhandahålla information. Regeringen kommer att utvärdera verksamheten under mandatperioden.

Vad gäller skadeförebyggande åtgärder har utskottet erfarit följande. Rovdjursakutgrupperna påbörjade sin verksamhet under år 2006 i Värmland och Dalarna, under ledning av länsstyrelserna. Grupperna, som även kan verka i angränsande län, ska snabbt rycka ut vid rovdjursangrepp eller när människor på annat sätt har problem med stora rovdjur i sin närhet. Samtidigt har länsstyrelsernas arbete med rovdjursförvaltning förstärkts eftersom arbetet med rovdjursfrågor blivit alltmer omfattande med de växande rovdjursstammarna. Särskilt påtagligt har detta varit i områden där antalet vargar och vargrevir ökat, där elva länsstyrelser har fått en förstärkning av sina anslag med början år 2007. Vidare arbetar Viltskadecenter vid Grimsö forskningsstation med utveckling av olika förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp. Viltskadecenter är ett servicecenter för myndigheter, organisationer, enskilda företag och allmänheten. Centret samlar in kunskap om viltskador och de fredade viltstammarna och förmedlar detta genom information och utbildning. Viltskadecenter arbetar bl.a. med kostnadsfri rådgivning om viltskador och hur man kan förebygga dem, utbildningar om

viltskadesystemet, förebyggande åtgärder och fredade viltarter, utveckling och tester av förebyggande åtgärder mot viltskador och samordning av länsstyrelsernas insatser inom viltskadeområdet. Grundprincipen i hanteringen av viltskador är att de ska förebyggas. När det gäller rovdjur och tamdjur har Viltskadecenter arbetat med förebyggande åtgärder som t.ex. rovdjursstängsel. Under senare år har centret även arbetat med att finna andra lösningar, som boskapsvaktande hundar och olika åtgärder för fåbodbrukare. Vidare kan länsstyrelserna lämna bidrag till förebyggande åtgärder för att förhindra rovdjursskador, t.ex. för stängsling eller andra typer av förebyggande åtgärder, bl.a. för att förhindra skador på djur på fritt skogs-bete. Besiktningsmännen, som är utsedda av länsstyrelsen och utbildade av Viltskadecenter, kan informera om skadeförebyggande åtgärder och besiktiga tamdjur som misstänks vara angripna av björn, varg, lo eller kungsörn.

Även informationssatsningarna om rovdjur har utökats. För år 2007 får Naturvårdsverket 5 miljoner kronor att fördela för rovdjursinformation och för att utvärdera informationssatsningen (regleringsbrev 2006-12-21). Högst 4 miljoner kronor av anslaget ska tilldelas rovdjurscentrum efter ansökan.

Det anförda tillgodoser i allt väsentligt syftet med motionerna MJ361 (v) yrkandena 1 och 2 samt MJ395 (fp). Motionerna avstyrks i berörda delar.

Vad gäller ersättning för rovdjursrivna tamdjur vill utskottet anföra följande. Den som fått tamdjur skadade eller dödade av stora rovdjur får ansöka om ersättning hos länsstyrelsen. Rätten till ersättning regleras i viltskadeförordningen (2001:724), enligt vilken länsstyrelsen får lämna ersättning för skada av vilt på annat än ren och för vissa skador orsakade av björn (11–12 §§). Närmare bestämmelser om ansökningsförfarande för ersättning och om vissa belopp anges i Naturvårdsverkets föreskrifter och Allmänna råd om bidrag och ersättningar för viltskador (NFS 2002:13, 10–20 §§). Viltskador orsakade av rovdjur ska utan dröjsmål anmälas till länsstyrelsen för besiktning av en av länsstyrelsen utsedd besiktningsman för viltskador. Vid besiktningen ska ett besiktningsintyg utfärdas, och den skadade eller förlorade egendomen ska värderas. Värderingen ska avse den skadade egendomens värde vid skadetillfället. Länsstyrelsen fattar beslut om ersättning ska lämnas och om ersättningens storlek.

I fråga om ersättningsbeloppen för hund som angripits av varg, björn, järv, lo eller kungsörn specificeras beloppet i Naturvårdsverkets föreskrifter (18 §). Ersättning för hund som skadats lämnas med 2 000 kr; därutöver får ersättning lämnas med högst 5 000 kr för bl.a. självrisk i försäkring eller veterinärvård. Ersättning för hund som dödades eller avlider eller avlivs efter att ha skadats ska lämnas med 10 000 kr.

Förslag till ersättning för övriga tamdjur lämnas av Viltskadecenter i varje enskilt fall efter förfrågan från länsstyrelsen. Viltskadecenter rekommenderar länsstyrelsen att lämna ersättning för får och lamm efter schabloner. Även ersättning för merarbete i samband med angreppet ingår. Djurägaren ska själv ange vilket belopp han eller hon värderar skadan till.

Naturvårdsverket fördelar medlen för rovdjursskador utanför renskötselområdet till länsstyrelserna. Enligt verket har år 2006 ca 820 000 kr utbetalats i ersättning för rovdjursskador; året innan var beloppet ca 952 000 kr, varav 319 000 kr för ersättning av hund som skadats eller dödats (Naturvårdsverkets årsredovisning 2006). Utskottet vill i sammanhanget erinra om att inriktningen på viltskadeersättningen ändrats till att förebygga skador, vilket redovisades närmare ovan.

Viltskadeanslaget har utvärderats av Naturvårdsverket i rapporten Viltskadeanslaget – oljan i det rovdjurspolitiska maskineriet (2005-11-24). Utvärderingen visade att arbetet i stort sett fungerar bra och att djurägare generellt sett var nöjda med ersättningen. Den kritik mot ersättningen som fördes fram gällde huvudsakligen regionala skillnader i hur anslaget användes. I rapporten föreslogs bl.a. en översyn av föreskrifterna för anslaget och av ersättningsnivåerna för rovdjursangripna hundar, samt insatser för att öka samstämmigheten i länsstyrelsernas sätt att använda medlen. Utskottet har inhämtat att Naturvårdsverkets översyn pågår under 2007. Verket arbetar dessutom med att ta fram en handbok.

Vidare har utskottet inhämtat att utredningen Effekterna av rovdjursstammarnas utveckling har för avsikt att inom ramen för sitt arbete även uppmärksamma frågan om ersättningsnivåerna för rovdjursangripna hundar.

Utskottet, som ser positivt på det pågående arbetet, föreslår med det anförda att motionerna MJ240 (m) yrkande 3 och MJ336 (s) yrkande 16 lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

28 § jaktförordningen m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår 13 motioner (s, m, v, mp) som berör 28 § jaktförordningen. Vidare avslås 3 motioner (m, c) om jakttid på gäss. Jämför reservation 9 (v, mp).

Motionerna

Jaktförordningens 28 § berörs av ett antal motioner. Enligt ett flertal bör 28 § jaktförordningen ändras så att även tamdjur utanför hägn på ett rätts-säkert sätt får skyddas vid rovdjursangrepp. I motion MJ233 (m) yrkande 1 begärs en ändring av 28 § jaktförordningen så att vargen inte ska omfattas av denna paragraf. En likalydande framställan finns i motion MJ282 (m) yrkande 1. I motion MJ240 (m) yrkande 4 krävs att det ska bli tillåtet att skydda sina husdjur mot pågående rovdjursangrepp oavsett var det sker. Enligt motion MJ273 (m) bör en utvidgning av 28 § jaktförordningen genomföras. Ett lagrum som ger rimliga möjligheter att försvara tamdjur vid rovdjursangrepp är av mycket stor betydelse såväl för enskilda tamdjursägare som för förtroendet för den nationella rovdjurspolitiken i ett

bredare perspektiv. Även i motion MJ299 (s) begärs att 28 § jaktförordningen förändras så att även tamdjur utanför inhägnat område på ett rättssäkert sätt får skyddas vid rovdjursangrepp. I motion MJ336 (s) yrkande 15 framhålls behovet av en genomgång av regelverket kring skydds- jaksbestämmelserna när det gäller varg, vilket också ska omfatta en förändring av 28 § med innebörden att tamdjur även ska kunna fredas utanför inhägnat område och att detta ska ske på ett rättssäkert sätt. Motionären bakom MJ342 (s) efterlyser ändringar i 28 § jaktförordningen samt införande av ett nationellt program för tamdjurs säkerhet. Detta program ska innehålla satsningar på förebyggande åtgärder. 28 § jaktförordningen bör förändras så att även tamdjur utanför hägn på ett rättssäkert sätt får skyddas vid rovdjursangrepp.

Om en förändring görs i 28 § jaktförordningen angående angrepp av varg på tamboskap utanför hägn och hundar ska detta göras på försök i två år, enligt motion MJ359 (v) yrkande 1. Detta ska vara ett försök som noga ska följas upp så att det inte missbrukas på något sätt som hotar vargens långsiktiga överlevnad. Dalarnas, Värmlands och Gävleborgs län ska utses till försökslän (yrkande 2).

Eftersom de av riksdagen uppsatta målen för rovdjursstammar inte uppnåts annat än för björn bör inte 28 § jaktförordningen ses över i syfte att ge förbättrade möjligheter att freda tamdjur, framhålls det i motion MJ382 (mp) yrkande 4. Även motionärerna bakom motion MJ361 (v) anför att 28 § jaktförordningen inte ska ändras på ett sådant sätt att vargstammens överlevnad hotas. Ytterligare en förändring av 28 § jaktförordningen skulle försvaga skyddet för varg i sådan hög grad att den ambition för vargstammen som finns uttryckt i rovdjurspropositionen inte längre skulle följas (yrkande 3). Vidare framförs att regeringen inte ska ändra 28 § jaktförordningen på ett sådant sätt att Sverige bryter mot EU:s art- och habitatdirektiv (yrkande 4). En översyn av jaktförordningen behövs – dock med bibehållande av ett starkt skydd för rovdjuren – och denna ska ske mot bakgrund av problematiken som finns med den illegala jakten (yrkande 5).

Även vildgässens populationer och jakttider har uppmärksamrats i motioner. Motionären bakom motion MJ214 (c) efterlyser åtgärder mot vildgässens skadegörelse. Ett stort problem för det svenska lantbruket är vildgässens skadegörelse på fälten. Vissa sorters vildgäss har blivit för många. Lösningen på problemet med de talrika vildgässen kan vara att dessa får jagas under längre tid för att minska antalet, och vidare bör skydds jakt på fält som vildgässen gör skada på underlättas. Även i motion MJ217 (m) framförs behovet av allmän skydds jakt på grågås. Sedan några år tillåts allmän skydds jakt på kanadagäss. Motsvarande regler borde gälla också för skydds jakt på grågäss. I motion MJ277 (m) begärs att hela Sverige ska ha allmän jakttid på grågäss och kanadagäss och att samma datum för jaktstart ska gälla i hela landet. Jakten på kanadagäss inleds i norra Sverige den 25 augusti, att jämföra med den 11 augusti i söder. En tidigare jaktstart på gäss i hela norra Sverige skulle ge lokalbefolkningen en

möjlighet att skatta gässen innan de flyttar. Dessutom skulle den medge jakt i ett område där gässen betraktas som ett värdefullt vilt och inte ett problem, vilket är jaktetiskt mera tilltalande.

Utskottets ställningstagande

Under våren 2006 ändrades 28 § jaktförordningen (1987:905) så att det är tillåtet att döda rovdjur inom inhägnat område avsett för tamdjursskötsel om det finns skälig anledning att befara att rovdjuret där angriper tamdjuren. Ytterligare en ändring i jaktförordningen tillkom den 22 mars 2007 då regeringen fattade beslut om ett tillägg till 28 § jaktförordningen som förstärker djurägares möjligheter att skydda sina tamdjur om de blir angripna av rovdjur. Tillägget är tidsbegränsat till två år. Bestämmelsen träder i kraft den 1 maj 2007 och är giltig t.o.m. den 30 april 2009. Därefter upphör tillägget, om inte ett aktivt beslut fattas.

Vidare bör uppmärksammas att Naturvårdsverket samtidigt fått i uppdrag att i samarbete med Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten utvärdera vad förändringen i 28 § jaktförordningen får för konsekvenser för rovdjursstammarna. Uppdraget ska redovisas den 1 januari 2009. Enligt regeringen ska utvärderingen omfatta en bedömning av dels konsekvenserna på rovdjursstammarnas utveckling, dels konsekvenserna för rättstillämpningen på området, framför allt beträffande polis och åklagares möjlighet att lagföra brottsligt dödande av de stora rovdjuren. I redovisningen av den senare delen bör anges antalet fall när den nya förordningen åberopats, antal förundersökningar, antal väckta åtal samt antal fällande domar för jaktbrott rörande dessa rovdjur.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motionerna MJ233 (m) yrkande 1, MJ240 (m) yrkande 4, MJ282 (m) yrkande 1, MJ273 (m), MJ299 (s), MJ336 (s) yrkande 15, MJ342 (s), MJ359 (v) yrkandena 1 och 2, MJ382 (mp) yrkande 4 samt MJ361 (v) yrkandena 3–5 lämnas utan vidare åtgärd.

Beträffande jakttider på gäss har utskottet senast behandlat frågan i betänkande 2005/06:MJU16. Då anfördes att den bestämmande faktorn för jakttiden på gäss har varit häckningstiderna. Utgångspunkten är att häckningen ska vara klar och ungarna utflugna innan jakt får förekomma. Gässens häckning styrs delvis av islossningen. Eftersom denna startar senare i norra Sverige har också jakten börjat senare än i södra Sverige. Utskottet har inhämtat från Regeringskansliet att frågan om ändrade jakttider för grågäss är under beredning. Utskottet, vid den fortsatta beredningen, förutsätter att regeringen utöver jakttiderna särskilt kommer att uppmärksamma frågan om skydds jakt på grågäss. Med det anförda föreslår utskottet att motionerna MJ214 (c), MJ217 (m) och MJ277 (m) lämnas utan vidare åtgärd.

Förvaltning av säl och skarv

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår elva motionsyrkanden (s, m, c, kd) om förvaltning av och jakt på säl och skarv.

Jämför reservation 10 (s).

Motionerna

Skador av säl och skarv som förorsakas framför allt på fiskerinäringen berörs av ett antal motionärer. I motion MJ218 (m) föreslås skyddsjakt på såväl säl som skarv för att komma till rätta med detta problem för fisket. Även i motion MJ378 (kd) yrkande 1 anförs att fisket bör räddas från förstörelse av säl och skarv. Problemen med skador på fisket orsakade av säl och skarv har ytterligare förvärrats under de senaste åren. Enda möjligheten i den rådande situationen synes vara jakt. I motion MJ213 (c) anförs om jakt på säl att en balanserad jakt är en metod att minska de omfattande skador som är ett allvarligt hot mot kustnäringarna. Även i motion MJ250 (c) anförs behovet av en utökad skyddsjakt på säl. Enligt motion MJ236 (c) behövs en utveckling av metoderna för säljakten. Riskerna är att sälstammarna kommer upp i ett sådant stort antal att det i princip blir omöjligt att balansera stammen med konventionell jakt. Enligt motion MJ278 (m) måste skyddsjakt på vikaresäl i dess nordliga utbredningsområde tillåtas (yrkande 1). Vikaresälen är enligt många kustbor den som orsakar fiskets störst problem. Ska fiskets problem med sälskador kunna kontrolleras genom skyddsjakt på säl måste även jakt på vikaresäl tillåtas. Vidare anförs att skyddsjakt på säl ska tillåtas på allt vatten i de berörda länen, inte bara i de särskilda skyddsområdena (yrkande 2). Under senare år har Naturvårdsverket medgett skyddsjakt på gråsäl i syfte att minska de skador sälen orsakar yrkesfisket. I Norrbotten har man haft god framgång med jakten. Men detta är inte tillräckligt, anser motionären.

Vidare har skador orsakade av de stora skarvpopulationerna uppmärksamats. Skarven påverkar fiskbeståndet menligt, skapar andra olägenheter för fisket och förstör skog och natur på de öar där fåglarna häckar. I motion MJ215 (c) framförs krav på att införa allmän jakttid på skarv. Enligt motion MJ240 (m) yrkande 6 bör jakt på skarv tillåtas året runt. I motion MJ351 (m) krävs att allmän jakt på skarv i skärgården ska tillåtas. Om vi vill se en frisk och levande skärgård bör vi snarast åter tillåta allmän skarvjakt.

Enligt motion MJ231 (s) bör storskarven strykas från EU:s lista över hotade fågelarter. Storskarven, som tidigare varit utrotningshotad, har under senare år ökat mycket kraftigt i antal. Trots att storskarven numera inte på något sätt är utrotningshotad är den fortfarande skyddad enligt

EU:s fågeldirektiv. Eftersom EU:s fågeldirektiv fyller en mycket viktig funktion för att skydda hotade fågelarter från utrotning är det olyckligt att det också omfattar arter som inte är hotade.

Utskottets ställningstagande

Säl omfattas av det av riksdagen fastställda miljö kvalitetsmålet Hav i balans och levande kust och skärgård. I delmål 4 anges att de årliga bifångsterna av marina däggdjur senast år 2010 ska understiga 1 % av respektive bestånd. Aktuella data har av Fiskeriverket den 1 mars redovisats i regeringsuppdraget Effekter på småskaligt kustfiske avseende maximal bifångst av marina däggdjur (rapport 2007-02-24). Enligt rapporten är bifångsterna av säl väsentligt högre än miljö kvalitetsmålet 1 %. Med hjälp av teknisk utveckling av selektiva fiskemetoder, vilket nu är den metod som används, kommer man inte att kunna klara målet före år 2010. Samtidigt noterar Fiskeriverket att tillväxttakten är hög hos både gråsälpopulationen i Östersjön och knobbsälpopulationen på västkusten, och båda populationerna bedöms ha gynnsam bevarandestatus. Beträffande skydds jakt på säl har utskottet från Miljödepartementet inhämtat att den årliga kvoten härför inte uppnås.

Storskarv omfattas inom EU av rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar, det s.k. fågeldirektivet. I bilaga I till direktivet anges de arter för vilka särskilda åtgärder vidtas för bevarande av deras livsmiljöer, för att säkerställa respektive arts överlevnad och fortplantning inom det område där de förekommer. I bilaga II anges arter som med hänsyn tagen till deras populationsnivå, geografiska spridning och reproduktion inom gemenskapen får jagas i enlighet med nationell lagstiftning. Storskarv finns inte med i dessa bilagor. Beträffande skydds jakt på skarv har utskottet från Miljödepartementet inhämtat att den licensierade skydds jakten på skarv i Sverige är 10 000 fåglar årligen. Ytterligare 5 000 ägg per år tillåts förstöras.

Utskottet konstaterar att problematiken med säl- och skarvpopulationernas bestånd har uppmärksammats. Enligt regeringsbeslut den 29 juni 2006 har regeringen uppdragit åt Fiskeriverket och Naturvårdsverket att se över förvaltningsplanerna för säl och skarv (dnr Jo2006/1876). I uppdragen, som ska redovisas den 1 mars 2008, ingår följande.

a) Arbete med förvaltningsplaner för säl och skarv samt arbetet med att förebygga skador från dessa arter. Naturvårdsverket ska i samverkan med Fiskeriverket utreda möjligheterna att med hänsyn tagen till de nationella miljömålen och internationella avtalen revidera de nationella förvaltningsplanerna för gråsäl och skarv samt att upprätta en förvaltningsplan för knobbsäl vid västkusten. Syftet ska vara att de berörda arterna, inom sina naturliga utbredningsområden, bevaras i långsiktigt livskraftiga bestånd för att inte i onödan påverka möjligheterna att utveckla kust- och insjöfisket. Vidare bör myndigheterna samordna det arbete som bedrivs med att mini-

mera skador från säl med motsvarande arbete som bedrivs med att minimera skador från skarv. Detta omfattar bl.a. utveckling av fiskemetoder och fiskeredskap som motverkar säl- och skarvskador på fiskeredskap och fångst. Arbetet ska ske i samverkan med såväl yrkesfiskare som fritidsfiskare och miljöorganisationer. I uppdraget ligger att förbättra kunskapsunderlaget, t.ex. genom miljöövervakning, för såväl alla sälbestånd som mellan- och storskarv samt att analysera aktuella ekosystemförhållanden, så att fiskets intressen kan tillvaratas på ett rimligt sätt inom ramen för naturliga ekosystem.

b) Jaktbestämmelser för säl och skarv: Naturvårdsverket ska efter samråd med Fiskeriverket se över och vid behov revidera jaktbestämmelserna för säl och skarv med inriktning mot skonsammare och effektivare jaktmetoder. Översynen görs i syfte att möjliggöra ett bättre skydd för fisket. Möjligheterna att inom ramen för fiskets riksintressen och olika former av skyddade områden prioritera olika intressen bör också beaktas.

I riksdagen har jordbruksministern den 18 oktober 2006 svarat på en skriftlig fråga (fr. 2006/07:8) om skarvens skadeverkningar. Jordbruksministern var väl medveten om att skarvens skadeverkningar är ett problem för många fiskande och hänvisade till de två pågående uppdragen till Naturvårdsverket och Fiskeriverket. Ministern anförde att han mot bakgrund av dessa uppdrag och den samverkan som ska ske med de fiskande ansåg att det finns en möjlighet att minska problemen. Enligt den senaste inventeringen, utförd av Sveriges Ornitologiska Förening (SOF) under år 2006, fortsätter den svenska stammen av storskarv att öka och är nu den största i hela Europa. Cirka 45 000 par, som motsvarar en stam på ca 200 000 individer, finns nu i landet. Skarvarna häckar i samtliga län, med de största bestånden på Gotland (7 615 par) och i Stockholms skärgård (5 931 par). Den kraftiga ökningen har ägt rum de senaste 25 åren. Från slutet av 1800-talet fram till 1940-talet var arten utrotad i Sverige, och så sent som 1975 fanns bara 340 par i landet.

Utskottet noterar att de pågående utredningarna ska redovisas i mars 2008 och att Naturvårdsverket bl.a. ska utreda behovet av reviderade jaktbestämmelser för skarv. Därtill ser utskottet gärna ökade möjligheter till nationell förvaltning av skarv. Med det anförda och mot bakgrund av pågående utredningsarbete föreslår utskottet att motionerna MJ213 (c), MJ215 (c), MJ218 (m), MJ236 (c), MJ240 (m) yrkande 6, MJ250 (c), MJ278 (m) yrkandena 1 och 2, MJ351 (m) och MJ378 (kd) yrkande 1 lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Vad gäller frågan om förändringar avseende skarvens ställning i fågeldirektivet har utskottet behandlat frågan senast i betänkande 2005/06:MJU19 (s. 10 f.). Utskottet redovisade att EG-kommissionens inställning har varit att man inte har för avsikt att påbörja en revision av bilagorna till fågeldirektivet förrän länderna har genomfört de åtaganden som följer av direktivet. Utskottet förutsätter att regeringen ägnar frågan om skarvens ställning

fortsatt uppmärksamhet vid en eventuellt kommande översyn av fågeldirektivet men är ej berett att för närvarande föreslå några ytterligare åtgärder från riksdagens sida. Därmed avstyrks motion MJ231 (s).

Valfångst m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motioner (s) om valfångst och tumlare.
Jämför reservation 11 (s).

Motionerna

Vad gäller större valar och Sveriges agerande mot kommersiell valfångst, anförs i motion MJ258 (s) att kunskapen om valbeståndens storlek fortfarande är otillräcklig, varför det moratorium som har införts bör bestå och respekteras av alla länder. Motionären begär att den svenska regeringen med kraft driver denna linje på internationell nivå.

Vidare anförs i motion MJ368 (s) behovet av inventering av beståndet av tumlare i Östersjön för att underlätta fiskerinäringens regelverk. Motionärerna anser att regelverket kring tumlare bör anpassas till de verkliga behoven av skydd. Fiskeriverket bör få i uppdrag att genomföra en oberoende granskning av beståndet av tumlare i Östersjön.

Utskottets ställningstagande

I fråga om Sveriges agerande mot kommersiell valfångst har riksdagen beslutat om en samlad valpolitik (prop. 2003/04:124, bet. 2003/04:MJU20, rskr. 2003/04:283). Svensk politik för att skydda världens valar bygger på samarbetet inom Internationella valfångstkommissionen (IWC). Vidare innebär Sveriges linje bl.a. att ingen kommersiell valjakt ska bedrivas innan IWC utan reservationer har kunnat besluta om en ny förvaltningsplan för valbestånden som inkluderar ett stopp av nuvarande vetenskapliga jakt, tillräcklig internationell kontroll av all jakt och handel och en kvotsättning baserad på forskarnas rekommendationer enligt antagen procedur. I dag råder förbud mot kommersiell valjakt. Jakt och övrigt nyttjande av valar ska ta hänsyn till hela ekosystemet och följa försiktighetsprincipen. Antalet stora valar ska öka, bl.a. genom fler skyddade områden. Ekoturism och valskådning ska gynnas.

Utskottet har inhämtat från Miljödepartementet att regeringen i syfte att förhindra en okontrollerad ökning av valjakten arbetar för skapandet av ett nytt regelverk för bevarande och hållbart nyttjande inom ramen för Internationella valfångstkommissionen (IWC). Pågående försök att finna en kompromiss misslyckades våren 2006, och parterna uppmanades att ta egna initiativ. Sverige deltog inte i det möte som Japan inbjöd till i februari

2007, då ytterst få s.k. bevarandeländer ville delta. Sverige deltog däremot i april 2007 i ett möte i USA (FN-huset) anordnat av Pew Charitable Trust, där ett antal bevarandeländer samt forskare och NGO-representanter från olika inriktningar deltog. Båda mötena mynnade ut i önskemål om ett närmare och mer konstruktivt samarbete, gärna med inslag av externa aktörer. Enligt Miljödepartementet driver Sverige valjaksfrågan internationellt och har röstat mot alla försök att undergräva IWC:s auktoritet och mot alla försök att undergräva moratoriet. Enligt Miljödepartementet är det grundläggande problemet att den jakt som nu bedrivs av Japan, Norge och Island är legalt korrekt och att nya regler måste skapas för att ge IWC full kontroll över denna ökande jakt. För ett sådant beslut krävs 75 % majoritet. Med det anförda avstyrks motion MJ258 (s) i den mån syftet inte kan anses tillgodosett.

Vad gäller tumlarpopulationer specificeras i miljö kvalitetsmålet Hav i balans och levande kust och skärgård, delmål 4, att de årliga bifångsterna av marina däggdjur (bl.a. tumlare) senast år 2010 ska understiga 1 % av respektive bestånd. Bifångster av sjöfåglar och icke-målararter ska inte ha mer än försumbara negativa effekter på populationerna och ekosystemen. Vidare har i samband med Nordsjökonferensen 2006 i Göteborg antagits en deklaration där ministrarna enades om att minska bifångsterna av bl.a. tumlare och säl. Nordsjökonferensen är ett politiskt samarbete sedan mitten av 1980-talet mellan länderna kring Nordsjön. Syftet med Nordsjökonferensen är att skydda och förbättra Nordsjöns marina miljö.

Naturvårdsverket har den 1 april 2007 redovisat regeringsuppdrag om verksamhetsgrenar utöver fiske som kan vara skadliga för valar i svenska vatten samt utredning om vilka områden inom svensk ekonomisk zon som kan vara särskilt viktiga för tumlare och förslag på inventeringsprogram för småvalar (pm 2007-03-15, dnr 402-373-06 Nh). Av rapporten framgår att flera olika verksamheter påverkar valar negativt, bl.a. den ökade båttrafiken, miljögiftsbelastningen i havet och fiskets omfattning. Nyare verksamheter som kan ha en stor negativ påverkan på valar är ekolod, sprängningar samt anläggningar av vindkraftverk och undervattensledning.

Enligt Naturvårdsverket finns det i dagsläget inte tillräckligt underlag för att kunna peka ut uppehållsområden för tumlare inom svensk ekonomisk zon. Enligt EU:s habitatdirektiv (92/43/EEG) krävs att varje land identifierar områden som är särskilt viktiga för tumlare. Detta är dock inte möjligt med den kunskap vi har i dag. I Östersjön är tumlarna alltför få för att man ska kunna peka ut särskilt viktiga uppehållsområden.

Under 2006–2007 genomför Fiskeriverket en studie med stationär akustisk utrustning i södra Östersjön. Området har valts eftersom detta är det område där s.k. pingers måste användas enligt EG-förordning 812/2004. Försöket görs i samarbete med Svenska Fiskares Riksförbund (SFR), och metodiken bygger på att fiskare placerar specialdesignade hydrofoner på sina redskap eller i närheten av dem. Hydrofonerna lagrar de ekolokaliseringssljud från tumlare som registreras, och man kan då få en uppfattning

om när tumlare passerat. Studien syftar till att undersöka om, och i så fall när, tumlare befinner sig i området. Preliminära resultat från denna studie beräknas bli klara under våren 2007.

Vad gäller fortsatta inventeringsprogram föreslår Naturvårdsverket akustiska inventeringsmetoder som kombineras med större visuella metoder. De senare bör utföras gemensamt inom ASCOBANS (the Agreement on the Conservation of Small Cetaceans of the Baltic and North Seas). Akustiska metoder är särskilt lämpliga för det lilla tumlarbeståndet i Östersjön. Naturhistoriska riksmuseets observationsprogram ökar också kunskapen om tumlarens förekomst i svenska vatten. I Östersjön, där populationen av tumlare uppskattas till några hundra individer, är det enligt Naturvårdsverket inte meningsfullt att genomföra visuella inventeringar. Tumlarerapporter framst från södra och egentliga Östersjön. Det bristande underlaget om tumlarförekomster i Östersjön innebär dock inte att insatser inte behövs i detta havsområde, utan Naturvårdsverket anser att ytterligare insatser behövs för att bevara den lilla population som ännu finns kvar.

Tumlarna uppmärksammades även i regleringsbrevet 2006 till Fiskeriverket, varvid uppdraget att analysera effekterna för det småskaliga kustfisket av genomförandet av miljömålets delmål om bifångster av bl.a. tumlare gavs. Uppdraget redovisades den 1 mars 2007. Beträffande tumlare i Östersjön bedömer Fiskeriverket att det är oklart om det existerar en separat Östersjöpopulation vilken kräver en egen förvaltning. Fiskeriverket föreslår en ny undersökning av allt tillgängligt provmaterial från tumlare som tagits i Östersjön de senaste två decennierna, för att avgöra om det existerar en Östersjöpopulation (Fiskeriverkets rapport Effekter på småskaligt kustfiske avseende maximal bifångst av marina däggdjur, 2007-02-24). Mot bakgrund av det anförda och med hänvisning till den fortsatta beredningen i Regeringskansliet avstyrker utskottet motion MJ368 (s).

Import och hållande av giftiga ormar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår fem motioner (s, m, fp) om import och handhavande av giftiga ormar.

Jämför reservation 12 (s).

Motionerna

Frågor om såväl import som hållande av giftiga ormar i bostäder har väckts av några motionärer. I motion MJ211 (m) begärs ett förbud mot import av giftormar. I motion MJ222 (fp) yrkande 2 krävs skärpta regler för import av ormar och giftiga djur. Motionärerna påpekar att det är enkelt att föra in reptiler från utlandet och att inga krav ställs på att djuren är ofarliga.

Behovet av nationella regler för hållande av ormar och giftiga djur framhålls i motion MJ222 (fp). Reglerna för tillstånd och former för att hålla ormar och andra giftiga djur bör göras lika över hela landet (yrkande 1). Vidare efterlyses en nationell lista över synnerligen giftiga och farliga djur för att man ska kunna förbjuda att de handhas av privatpersoner och hålls som husdjur (yrkande 3). Även i motion MJ229 (s) efterlyses regler för giftiga ormar i hemmet då ormarna kan vara en olägenhet för många människor och livsfarliga situationer kan uppstå.

Utskottets ställningstagande

Importbestämmelser finns i Jordbruksverkets föreskrifter om införsel av sällskapsdjur (SJVFS 2004:51, omtryckt SJVFS 2005:73). Bestämmelser om införsel av bl.a. ormar finns i Statens jordbruksverks föreskrifter om införsel av andra sällskapsdjur än hund, katt och iller (SJVFS 1996:52, omtryckt SJVFS 2002:45).

Utskottet har tidigare behandlat frågan (senast i bet. 2005/06:MJU18 s. 38 f.). Därvid redovisades bl.a. att det är tillåtet att föra in reptiler i Sverige under vissa villkor, bl.a. att importören är registrerad hos Jordbruksverket och att djuren är uppfödda i fångenskap. Enstaka ormar, högst sammanlagt tre stycken, får fritt föras in i Sverige från EU- eller Eftaländer. För införsel från tredjeland av bl.a. ormar krävs införseltillstånd i varje särskilt fall. För införsel av reptiler gäller även rådets förordning om artskydd (EG) nr 338/97 med restriktioner beträffande införsel av utrotningshotade och skyddade arter. Tullverket har befogenheter att kontrollera införseln av djur enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling och ”inregränslagen” (lagen [1996:701] om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen). Jordbruksverket har tidigare bedömt att de flesta giftormar i privat ägo torde stamma från avel inom landet och inte från införsel. När det gäller illegal handel med reptiler torde enligt Jordbruksdepartementet djurskyddsproblem förekomma på grund av att djuren sannolikt transporteras på ett olämpligt sätt utan hänsyn till deras behov. Om den illegala handeln rör utrotningshotade arter finns det även risk för utarmning av faunan och hot mot den biologiska mångfalden. Slutligen föreligger även risker för människor och djur om farliga giftormar hanteras av personer som saknar erforderliga kunskaper. Utskottet, som utgår ifrån att regeringen fortsätter ägna denna fråga vederbörlig uppmärksamhet, finner att motionerna MJ211 (m) och MJ222 (fp) yrkande 2 kan lämnas utan vidare åtgärder.

Vad gäller hållande av orm i bostäder vill utskottet anföra följande. Enligt 9 kap. 11 § miljöbalken får regeringen föreskriva att vissa djur inte utan särskilt tillstånd av kommunen får hållas inom områden med detaljplan eller områdesbestämmelser, om sådana föreskrifter behövs för att hindra att olägenheter för människors hälsa uppstår. Regeringen får överlåta åt kommunen att meddela sådana föreskrifter. Kommunerna har av

regeringen enligt 39 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd givits möjligheter att föreskriva om tillståndsplikt för att hålla vissa djur. Det kan ske inom område med detaljplan eller områdesbestämmelser och gäller orm samt förutom nötkreatur, häst, get, får eller svin också pälsdjur eller fjäderfä som inte är sällskapsdjur. Ett tillstånd får förenas med villkor. Många kommuner har i sina lokala hälsoskyddsföreskrifter bestämmelser om tillståndskrav beträffande hållande av orm. Brott mot tillståndsplikten har fram till januari 2007 varit straffsanktionerat. En lagändring trädde i kraft den 1 januari 2007, innebärande avkriminalisering av brott mot sådan tillståndsplikt som avses i 9 kap. 11 § miljöbalken (prop. 2005/06:182, bet. 2005/06:MJU25, rskr. 2005/06:387).

Ytterligare bestämmelser för hållande av ormar finns i Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd om villkor för hållande, uppfödning och försäljning m.m. av djur avsedda för sällskap och hobby (DFS 2004:16, omtryckt DFS 2005:8, 9 kap.). För djurutrymmen till vilka allmänheten inte har insyn gäller för ormar bilaga 1:5. I föreskrifterna finns detaljerade bestämmelser om hur giftormar ska hållas för att förhindra att de rymmer. Terrariet ska vara försett med ett lås, en skylt med korrekt artnamn samt en varningsskylt med upplysning om att terrariet innehåller giftormar. Lokalen som själva terrariet förvaras i ska vara rymningssäker, vilket innebär att ventiler bör vara försedda med nät och att dörrar och fönster bör hållas stängda. Dessa regler gäller för alla kategorier av ormhållning, både yrkesmässigt och privat.

I den till grund för ovan redovisade lagändring liggande propositionen angav regeringen att denna typ av tillståndsplikt inte är av sådan central betydelse för skyddet av miljö och hälsa att den bör vara förenad med straffansvar. Regeringen uttalade att frågan om kriminalisering av djurhållning, såsom Rikspolisstyrelsen påpekat under remissbehandlingen, bör ses över särskilt. Rikspolisstyrelsen hade anfört att den föreslagna avregleringen på vissa områden kan innebära svårigheter att ingripa mot överträdelser som kan medföra allvarliga risker för miljön eller människors hälsa, t.ex. i fråga om hållande av djur och då i synnerhet giftorm. En särskild översyn förbereds i Regeringskansliet. Utskottet har från Miljödepartementet inhämtat att man därvid särskilt kommer att titta på frågan om sanktioner för hållande av giftormar.

Utskottet, som välkomnar den kommande översynen, finner därmed att syftet med motionerna MJ222 (fp) yrkandena 1 och 3 samt MJ229 (s) kan anses tillgodosett. Berörda motionsyrkanden kan därmed lämnas utan vidare åtgärd.

Genmanipulerade växter och djur m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår sex (v, mp) motioner om genmanipulerade växter och djur samt tre motioner (v, mp) om genetiskt modifierade organismer (GMO) i livsmedel.

Jämför reservationerna 13 (v), 14 (mp), 15 (v) och 16 (mp).

Bakgrund

EG:s rättsakter inom livsmedelsområdet även i den del de berör området för genteknik är till övervägande del totalharmoniserade, vilket innebär att det inte är tillåtet för ett medlemsland att ha vare sig strängare eller mer liberala bestämmelser. Den svenska lagstiftningen baseras därför på rådets direktiv 90/219/EEG om innesluten användning av genetiskt modifierade mikroorganismer, senast ändrat genom rådets direktiv 98/81/EG av den 26 oktober 1998 samt Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/18/EG av den 12 mars 2001 om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön och om upphävande av rådets direktiv 90/220/EEG. Med innesluten användning menas verksamhet där det finns någon barriär (t.ex. växthus eller laboratorium) som begränsar organismernas kontakt med miljön. Vad gäller innehåll i livsmedel av genetiskt modifierade organismer (GMO) är rättsakterna på området Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1829/2003 av den 22 september 2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1830/2003 av den 22 september 2003 om spårbarhet och märkning av genetiskt modifierade organismer och om ändring av direktiv 2001/18/EG. I den sistnämnda förordningen (artikel 4.B.6) finns en regel som slår fast skyldigheten att märka produkter som består av eller innehåller GMO. Den innebär att alla produkter som består av, innehåller eller framställts av GMO måste märkas. Ingår t.ex. genmodifierad soja i en produkt måste detta framgå av innehållsförteckningen.

Inom ramen för FN-konventionen om biologisk mångfald undertecknades i maj 2000 i Nairobi ett avtal för internationell handel med genetiskt modifierade organismer (GMO) – Cartagena-protokollet om biosäkerhet. Protokollet, som trädde i kraft den 11 september 2003, bygger bl.a. på försiktighetsprincipen så som den kommit att formuleras i juni 1992 i Rio-deklarationen om miljö och utveckling. Genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1946/2003 av den 15 juli 2003 om gränsöverskridande förflyttning av genetiskt modifierade organismer har Cartagena-protokollet genomförts i EU.

De nationella bestämmelserna om GMO återfinns i miljöbalken, som innehåller grundläggande och övergripande bestämmelser om bl.a. tillståndskrav och tillsyn. I miljöbalken finns även bestämmelser om krav på märkning av GMO. Myndigheterna ska säkerställa att en adekvat märk-

ning finns så att det klart och tydligt framgår att det är fråga om en GMO. Mer detaljerade bestämmelser finns i förordningen (2000:271) om inneslutning av genetiskt modifierade organismer samt i förordningen (2002:1086) om utsättning av genetiskt modifierade organismer. Detaljerade bestämmelser återfinns dessutom i en rad myndighetsföreskrifter.

Det svenska regelverket syftar till att skydda människors hälsa och miljön samt att säkerställa att etiska hänsyn tas i den gentekniska verksamheten. I Sverige har den statliga myndigheten Gentekniknämnden till uppgift att följa den nationella och internationella utvecklingen på genteknikområdet, bevaka de etiska frågorna och genom rådgivande verksamhet främja en etiskt försvarbar och säker användning av gentekniken så att människors och djurs hälsa och miljön skyddas. Nämnden ska anmäla till regeringen om något användningsområde eller någon planerad användning av gentekniken kan sättas i fråga från etiska eller humanitära synpunkter. Bestämmelser om Gentekniknämndens verksamhet återfinns i förordningen (1994:902) med instruktion för Gentekniknämnden. (Källor: bet. 2005/06: MJU11 s. 5 f. och Jordbruksdepartementet.)

Motionerna

I motion MJ265 (mp) begärs förbud mot genmanipulation av djur. Även vanlig avel måste kontrolleras, så att inte strävan efter maximal produktion går ut över djurens välfärd (yrkande 21). Vidare begärs förbud mot import av djur som är genmanipulerade eller som har behandlats med tillväxthormon eller antibiotika i tillväxtsyfte (yrkande 23). I motion MJ308 (mp) framhålls att utsättande av genmodifierade organismer i naturen ska förbjudas i Sverige (yrkande 1). Effekterna av att släppa ut genmodifierade organismer i naturen kan vara omfattande, överskådliga och svåra att hantera. Vidare anförs att Sveriges agerande i EU och andra internationella forum bör ändras; regeringen bör motsätta sig godkännande av nya GMO-grödor och krav på länder att acceptera GMO-grödor och -produkter både inom EU och inom andra internationella beslutsforum (yrkande 4). Enligt motion MJ360 (v) bör ett nationellt förbud införas mot de genetiskt modifierade organismer som innebär risker för miljö, djur och människors hälsa. Försiktighetsprincipen ska användas gällande utsättning av GMO. Ökad spridning av GMO i miljön innebär att ekologisk odling allvarligt hotas (yrkande 2). Vidare krävs att allmänhetens inställning ska överordnas handelsintressen och att regeringen därför inom EU ska verka för att EU ska vara en GMO-fri zon (yrkande 1).

Märkningsreglerna för livsmedel framställda av GMO bör ändras enligt motion MJ308 (mp) yrkande 2. De nuvarande reglerna för märkning av GMO i livsmedel är otillräckliga och skulle behöva utökas så att också animaliska livsmedel som är producerade med hjälp av GMO-foder ska omfattas av märkningskravet. Märkningskraven bör också omfatta mat som säljs utanför livsmedelsbutiker, t.ex. i restauranger. Liknande stånd-

punkt med krav på att en märkning införs av alla produkter där GMO ingår i livsmedelskedjan framhålls i motion MJ360 (v). Konsumenter ska kunna veta att animalieprodukter som kött, mjölk och ägg inte är producerade med GMO (yrkande 3).

Vidare krävs i motion MJ308 (mp) ändring av EU:s rådsbeslut 1999/468 (yrkande 3). Det befintliga regelverket inom EU ger för stora möjligheter för EG-kommissionen eller andra EU-länder att tvinga en medlemsstat att acceptera GMO i livsmedel. Rådsbeslut 1999/468, artikel 5, bör ändras så att det krävs minst kvalificerad majoritet för att få igenom ett beslut om godkännande.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har senast i betänkande 2005/06:MJU11 utförligt behandlat genetik och genetiskt modifierade organismer (GMO).

Utskottet observerar att GMO-relaterade frågor är aktuella både i samhällsdebatten och i flertalet pågående utredningar. Den 11 april 2007 redovisades slutbetänkandet GMO-skador i naturen och Miljöbalkens försäkringar (SOU 2007:21). I rapporten analyseras vilka möjligheter gällande rätt och miljöansvarsdirektivet ger att ställa krav på avhjälpande åtgärder och skadestånd i fråga om skador på den biologiska mångfalden av arter och naturliga livsmiljöer, särskilt sådana skador som orsakats genom användning av genetiskt modifierade organismer. Utredningen föreslår att det allmänna avhjälpandeansvaret i miljöbalken ska skärpas till att uttryckligen gälla alla skador på den biologiska mångfalden, vare sig dessa orsakats av GMO eller på något annat sätt och även om det rör arter eller livsmiljöer som inte är särskilt skyddade.

Utskottet har vidare inhämtat att regeringen den 15 februari 2007 har gett i uppdrag till Statens jordbruksverk och Naturvårdsverket att utreda herbicidtoleranta gröders påverkan på vissa miljökvalitetsmål. Uppdraget omfattar en analys av olika scenarier för odling av genetiskt modifierade herbicidtoleranta grödor i Sverige i jämförelse med motsvarande konventionellt odlade grödor. Positiva såväl som negativa effekter av dessa två odlingsformer ska redovisas. Åtgärder för att motverka oönskad eller gynna önskad påverkan på miljön ska belysas. Utredningen ska belysa påverkan på miljökvalitetsmålen Giftfri miljö, Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv både på kort och på lång sikt. Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2007.

Jordbruksverket redovisade i december 2005 ett uppdrag med förslag på odlingsregler för GMO-grödor. Den tidigare regeringen tillsatte i april 2006 en särskild utredare med uppdrag att analysera och lämna förslag bl.a. vad gäller ansvarsfrågor mellan odlare av GMO-grödor och odlare av konventionella grödor (dir. 2006:38). Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2007.

Vad gäller odling av GMO har utskottet i betänkande 2006/07: MJU2 instämt i regeringens uppfattning att det behövs ett tydligt regelverk för odling av GMO för att möjliggöra samexistens mellan alla tillåtna odlingsformer (prop. 2006/07:1 utg. omr. 23, bet. 2006/07: MJU2, rskr. 2006/07:67–68).

Riksrevisionen har nyligen granskat den statliga hanteringen av frågor rörande genetiskt GMO i foder, livsmedel och industriråvaror. Resultatet har redovisats i rapporten Genetiskt modifierade organismer – det möjliga och det rimliga (RiR 2006:31). Den 21 mars 2007 beslutade Riksrevisionens styrelse om en framställning till riksdagen med anledning av rapporten (2006/07:RRS23). Rapporten kommer att beredas av utskottet under hösten 2007.

Som ovan nämnts har utskottet senast i betänkande 2005/06: MJU11 utförligt behandlat genteknik och GMO bl.a. i livsmedel. Utskottet anförde då att EU:s rättsakter på livsmedelsområdet till övervägande del är totalharmoniserade. Detta innebär att det inte är tillåtet för ett medlemsland att ha vare sig strängare eller liberalare bestämmelser. Bedömningen av om tillstånd ska ges till en specifik GMO görs från fall till fall, och varje medlemsstat kan påverka frågan om godkännande. Härvid bör särskilt uppmärksammas att regeringen och behöriga svenska myndigheter har att tillämpa den s.k. försiktighetsprincipen vid bedömningen av eventuella tillstånd samt att endast GMO som är säkra för miljön och människors hälsa ska finnas på marknaden. Som utskottet tidigare redovisat intar Sverige en stor restriktivitet vid bedömningen av GMO. Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (EFSA) går igenom tillståndsansökningar utifrån motsvarande principer som de svenska myndigheterna. Utskottets tidigare redovisade mening kvarstår.

När det gäller etiska principer hänvisar utskottet till tidigare uttalanden om att det med hänsyn till det gällande regelsystemet på området inte var nödvändigt med ett riksdagsuttalande i frågan. Nyttoprövning vid tillståndsgivning sker bl.a. hos ansökande företag som i samband med ansökan tar ställning till om det finns ett värde för exempelvis jordbruket med introduktionen av en GMO. Den behöriga svenska myndigheten, Jordbruksverket, gör även vid sin prövning en jämförelse med motsvarande konventionell gröda och påverkan på jordbruket. Samhällsekonomisk analys av GMO har skett och sker via forskningsinstitut. Den gemenskapslagstiftning som finns ger möjlighet till godkännande av alla typer av genmodifierade organismer, även djur. Regeringen har att ta ställning i frågan om och när en sådan ansökan inkommer.

Med det anförda föreslår utskottet att motionerna MJ265 (mp) yrkandena 21 och 23, MJ308 (mp) yrkandena 1 och 4 samt MJ360 (v) yrkandena 1 och 2 lämnas utan vidare åtgärd.

Vad gäller märkning av livsmedel som innehåller GMO vill utskottet anföra följande. Enligt Livsmedelsverket finns i EU några genetiskt modifierade växtsorter som är godkända för användning inom livsmedelsproduk-

tion, t.ex. soja, majs och raps. De enda länder i Europa som odlar genetiskt modifierade grödor är Tyskland och Spanien, vilka odlar majs. Sammanlagt finns knappt hundra godkända genetiskt modifierade produkter i EU. I Sverige finns bara ett fåtal produkter på marknaden. Enligt Livsmedelsverket har EU har mycket hård lagstiftning kring GMO. Det ska garantera att endast säkra genetiskt modifierade livsmedel släpps ut på marknaden. Innan en produkt godkänns gör Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet, EFSA, en riskbedömning av produkten. För att t.ex. genetiskt modifierad majs ska godkännas måste experterna bedöma att den är lika säker att äta som konventionell majs. Varje genetiskt modifierad växt bedöms också ur miljösynpunkt, t.ex. om den kan bli ett besvärligt ogräs eller få andra negativa konsekvenser för miljön, innan den godkänns. I Sverige ansvarar Jordbruksverket för bedömningen. Enligt Livsmedelsverket ställer EU-lagstiftningen dessutom hårda krav på märkning av GMO. Syftet är att man som konsument, genom tydlig märkning, ska ha möjlighet att göra ett medvetet val mellan genetiskt modifierade produkter och konventionella produkter. Alla produkter som består av, innehåller eller har framställts av GMO ska märkas. På en produkt kan det t.ex. stå ”framställd av genetiskt modifierad soja”. Även livsmedel som är framställda av GMO men som genom olika processer inte längre innehåller något DNA från en GMO ska märkas, t.ex. tomatpuré, majsstärkelse och rapsolja. Vissa produkter behöver inte märkas, t.ex. enzymer, aminosyror och vitaminer framställda av s.k. genetiskt modifierade mikroorganismer (GMM) och där inget sådant material finns i slutprodukten. Livsmedel som av tekniska skäl tillförts små mängder GMO oavsiktligt behöver inte märkas. Högst 0,9 % av råvaran får vara GMO, utan att produkten behöver märkas. En förutsättning är att den GMO som oavsiktligt hamnat i produkten är riskbedömd och godkänd. Icke-godkänd GMO får aldrig förekomma i en produkt. Kött, mjölk och ägg från djur som har utfodrats med genetiskt modifierat foder är inte genetiskt modifierade produkter och behöver därför inte märkas.

I stora drag innebär lagstiftningen följande: Endast genetiskt modifierade produkter som har godkänts genom den nya lagstiftningen får släppas ut på marknaden i EU. En genetiskt modifierad produkt ska kunna spåras genom hela livsmedelskedjan. Det innebär att varje företagare har ansvar för att informera nästa led i handelskedjan om livsmedlet består av, innehåller eller är framställt av GMO. Alla genetiskt modifierade produkter ska märkas. Regeln omfattar nu inte bara produkter som består av eller innehåller GMO, utan även produkter som framställts av GMO men där inget genetiskt modifierat material finns kvar i produkten. Livsmedelsföretagare på alla stadier i livsmedelskedjan ansvarar för att livsmedel uppfyller kraven i lagstiftningen. De kommunala miljökontoren och, när det gäller större livsmedelsföretag, Livsmedelsverket ska övervaka och kontrollera att företagarna följer lagstiftningen. I Livsmedelsverkets laboratorium,

som är certifierat för att göra analyser av GMO, görs varje år tester för att kartlägga förekomsten av genetiskt modifierat material i både livsmedel och foder i Sverige.

Utskottet, som erinrar om att märkningssystemen är harmoniserade inom EU, ser positivt på att även frivilliga märkningssystem vidareutvecklas i syfte att underlätta aktiva val för konsumenterna. Korrekt information om livsmedlen är grundläggande för att konsumenterna ska kunna göra medvetna och därmed från sina utgångspunkter rationella val. Som utskottet tidigare framhållit (se bet. 2006/07:MJU6) kan antas att regler, rekommendationer och frivilliga märkningssystem utvecklas i takt med ökade kunskaper om livsmedels innehåll och betydelse för folkhälsan. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att motionerna MJ308 (mp) yrkandena 2 och 3 samt MJ360 (v) yrkande 3 lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Reservatsbildning, punkt 1 (v)

av Jacob Johnson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:MJ390 yrkande 39 och avslår motionerna 2006/07:MJ208 yrkandena 1 och 2 samt 2006/07: MJ286.

Ställningstagande

Runtom i länen pågår ett aktivt arbete med att skydda 20–30 marina områden. Sedan den 1 januari 2006 har Sverige totalt 12 marina naturreservat. Det ger goda förutsättningar för att det delmål som slås fast i de nationella miljömålen om ytterligare 14 marina naturreservat före utgången av 2010 ska kunna nås. I Sveriges ekonomiska zon finns ännu inga naturreservat. Ett rimligt mål är att minst ett marint reservat på varje kust inrättas senast år 2010. Regeringen bör agera för att minst ett marint reservat vid varje kust inrättas i svensk ekonomisk zon senast år 2010. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Miljömålet Levande skogar, punkt 3 (v)

av Jacob Johnson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:MJ338 yrkande 2.

Ställningstagande

I Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens rapport Frekvensanalys av skyddsvärd natur – Förekomst av värdekärnor i skogsmark (rapport 5466) från 2005 analyserades mängden skogar med höga skyddsvärden, s.k. värdekär-

nor. Resultatet visar att arealen oskyddade värdekärnor sannolikt överstiger 1 000 000 hektar. I delmål 1 i miljö kvalitetsmålet Levande skogar bör arealen skyddad skog höjas till 1 000 000 hektar år 2010. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Strandskydd, punkt 5 (s)

av Carina Ohlsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Lena Hallengren (s), Aleksander Gabelic (s) och Maria Östberg Svanelind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07: MJ259 och 2006/07: MJ386 samt avslår motionerna 2006/07: C279 yrkande 5, 2006/07: C360 yrkandena 31 och 32, 2006/07: MJ210, 2006/07: MJ212, 2006/07: MJ249, 2006/07: MJ251, 2006/07: MJ303, 2006/07: MJ310, 2006/07: MJ337 yrkande 7, 2006/07: MJ397 och 2006/07: MJ399.

Ställningstagande

Strandskyddet har stor betydelse för allemansrätten och ska även i framtiden vara ett områdesskydd enligt miljöbalken. Strandskyddslagen ska vara kvar men med ökade möjligheter till lokal anpassning i syfte att strandskyddet i vissa fall ska kunna differentieras. Framför allt gör lagen inte skillnad på högexploaterade områden och områden som är glesare bebyggda och där tillgången till stränder ofta är god. Det lokala inflytandet bör vara större och områden med glesare bebyggelse bör få ökat inflytande vad gäller strandskyddsbestämmelserna. Kommunerna kan genom sitt ansvar för den långsiktiga planeringen och användningen av mark och vatten genom översikts- och detaljplanerna ta med frågan om strandskydd. Det är dock viktigt att det generella strandskyddet bevaras i Sverige, detta för att stärka allmänhetens tillgång till stränder och strändernas naturvärden. Strandskyddet finns för att kunna reglera byggande nära vatten och därmed trygga alla människors tillgänglighet till strandnära områden. Detta är en bra och nödvändig lagstiftning som dessutom skyddar viktiga delar av miljön.

Vad gäller dispenser anser vi att i avvägningen mellan olika intressen utgångspunkten också i fortsättningen ska vara restriktivitet i fråga om ansökan om dispens från strandskyddet. Allmänintresset ska väga tungt. När man frångår regeln om strandskydd och ger dispens måste dessa ärenden behandlas som de undantag och de specifika ärenden de är. I de fall strandskyddet upphävs måste det finnas en fri passage för allmänheten mellan strandlinjen och planerad bebyggelse eller andra anläggningar.

Det anförda bör ges regeringen till känna.

4. Strandskydd, punkt 5 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:C360 yrkandena 31 och 32 samt avslår motionerna 2006/07:C279 yrkande 5, 2006/07: MJ210, 2006/07: MJ212, 2006/07: MJ249, 2006/07: MJ251, 2006/07: MJ259, 2006/07: MJ303, 2006/07: MJ310, 2006/07: MJ337 yrkande 7, 2006/07: MJ386, 2006/07: MJ397 och 2006/07: MJ399.

Ställningstagande

Frågan om strandskydd har aktualiserats särskilt på senare år. Ett syfte med strandskyddet är att ge skydd åt växter och djur som är beroende av strand- och vattenmiljön för sin överlevnad. Det finns också en möjlighet att ge dispens, men tanken var att dispens skulle ges restriktivt och föregås av en seriös prövning av hur det skulle påverka det rörliga friluftslivet och inkräkta på allemansrätten och på växt- och djurlivet. Strandnära bebyggelse innebär att biologiska värden och friluftsvärden försvinner för alltid. Stränderna privatiseras och allmänhetens tillgänglighet till bad och rekreation försvåras allteftersom exploateringen fortskrider. Lagstiftningen för strandskydd bör skärpas och möjligheten till dispenser bör stramas upp. Staten ska dessutom kunna undanta vissa geografiska områden från dispenser. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Rovdjursförvaltning, punkt 6 (s)

av Carina Ohlsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Lena Hallengren (s), Aleksander Gabelic (s) och Maria Östberg Svanellind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07: MJ336 yrkande 17, 2006/07: MJ347 och 2006/07: MJ364 samt avslår motionerna 2006/07: MJ233 yrkande 2, 2006/07: MJ235, 2006/07: MJ240 yrkandena 1

och 2, 2006/07:MJ254 yrkandena 1–3, 2006/07:MJ282 yrkande 2, 2006/07: MJ327 yrkandena 1 och 2, 2006/07: MJ333, 2006/07: MJ359 yrkande 3 och 2006/07: MJ361 yrkandena 6–9.

Ställningstagande

Björnstammen har nu ökat till en nivå som för bara några år sedan inte kunde förutses. Det av riksdagen uppsatta etappmålet är med råge uppnått. Det bör införas bestämmelser om licensjakt på björn och om åteljakt på björn i vissa fall.

Vidare bör länsstyrelsen ges möjlighet att besluta om skyddsjakt. Ambitionen måste vara att öka det regionala inflytandet i jakt- och viltvårdsfrågor. Länsstyrelserna har också ett ansvar att ta hänsyn till sociala aspekter och att balansera olika intressen som måste finnas för att få lokal acceptans för en nationell rovdjurspolitik.

Vad gäller förvaltningen av lodjursstammen anser vi att stammen av lodjur med viss skyddsjakt bör kunna balanseras på en nivå som inte gör att rådjursstammen kollapsar. Det blir då möjligt att långsiktigt och stabilt hysa en större lodjursstam samtidigt som möjligheten till rådjursjakt kan upprätthållas.

Det anförda bör ges regeringen till känna.

6. Rovdjursförvaltning, punkt 6 (v)

av Jacob Johnson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07: MJ361 yrkandena 6–9 och avslår motionerna 2006/07: MJ233 yrkande 2, 2006/07: MJ235, 2006/07: MJ240 yrkandena 1 och 2, 2006/07: MJ254 yrkandena 1–3, 2006/07: MJ282 yrkande 2, 2006/07: MJ327 yrkandena 1 och 2, 2006/07: MJ333, 2006/07: MJ336 yrkande 17, 2006/07: MJ347, 2006/07: MJ359 yrkande 3 och 2006/07: MJ364.

Ställningstagande

Det är inte ändamålsenligt att flytta ned beslutsmakten om skyddsjakt på hotade rovdjursstammar från nationell till lokal eller regional nivå. Det skulle innebära att den nationella kontrollen över skyddsjakt på varg- och järvstammarna förloras, och i värsta fall försvåras rovdjursstammarnas återhämtning i landet. Regeringen bör därför inte vidta åtgärder som innebär att beslutsfattande om att den skyddsjakt på rovdjur som Naturvårdsverket beslutar om i dag ska flyttas till lokal eller regional nivå.

Den pågående s.k. Rovdjursutredningen analyserar behovet av ökad genetik variation i den mellanskandinaviska vargpopulationen och överväger åtgärder för detta. Jag anser att regeringen när Rovdjursutredningen är slutförd ska ta fram förslag för att stärka inflödet av individer med annan genetik bakgrund för att motverka inavel inom vargstammen.

Illegal jakt utgör ett allvarligt hot mot rovdjurens fortlevnad och är ett allvarligt brott. Ett stort problem i arbetet med att minska illegal jakt är svårigheten att begränsa skoteranvändningen. Flera av de mest uppmärksammade fallen av illegal jakt har skett genom användning av snöskoter. Regeringen bör se över och begränsa snöskoteranvändningen i fjällvärlden.

Forskning visar att stammarna av rovdjur i många fall är gemensamma i Norge och Sverige och ibland även i Finland. Eftersom det är samma arter och i de flesta fall samma stammar borde samarbetet fördjupas ytterligare. Naturvårdsverket bör få i uppdrag att fördjupa rovdjursarbetet med Norge och Finland.

Det anförda bör ges regeringen till känna.

7. Förebyggande åtgärder mot rovdjursskador, punkt 7 (v)

av Jacob Johnson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:MJ361 yrkandena 1 och 2 samt avslår motion 2006/07:MJ395.

Ställningstagande

För att förbättra samexistensen mellan människor och rovdjur är det betydelsefullt att minimera rovdjursangrepp på tamdjur. Detta kan i stor utsträckning åtgärdas genom förebyggande åtgärder. Rovdjursstängsel går inte att använda i alla sammanhang, t.ex. när det gäller ren. Regeringen bör ge Naturvårdsverket i uppgift att se över möjligheterna till ytterligare åtgärder för att minska antalet rovdjursdödade tamdjur.

Rovdjur river och dödar jakthundar i samband med jaktsäsongen. Det är av stor vikt att finna metoder för att minska antalet rovdjursangrepp på hundar. Regeringen bör ge Naturvårdsverket och Jägareförbundet i uppdrag att utreda möjligheterna att minska antalet rovdjursdödade hundar.

Detta bör ges regeringen till känna.

8. Ersättning för rovdjursskador, punkt 8 (s)

av Carina Ohlsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Lena Hallengren (s), Aleksander Gabelic (s) och Maria Östberg Svanelind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:MJ336 yrkande 16 och avslår motion 2006/07:MJ240 yrkande 3.

Ställningstagande

Rovdjursrivna tamdjur, framför allt jakthundar, har i ersättningshänseende varit alltför styvmoderligt behandlade. Schabloniserade ersättningsbelopp har använts, vilka sällan tagit hänsyn till de verkliga värden som går förlorade. Det finns ett behov av att se över ersättningsreglerna för rovdjursrivna tamdjur i syfte att i större utsträckning ta hänsyn till de verkliga värden som går förlorade. Detta bör ges regeringen till känna.

9. 28 § jaktförordningen m.m., punkt 9 (v, mp)

av Tina Ehn (mp) och Jacob Johnson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:MJ361 yrkandena 3–5 och 2006/07:MJ382 yrkande 4 och avslår motionerna 2006/07: MJ233 yrkande 1, 2006/07:MJ240 yrkande 4, 2006/07:MJ273, 2006/07: MJ282 yrkande 1, 2006/07:MJ299, 2006/07:MJ336 yrkande 15, 2006/07: MJ342 och 2006/07:MJ359 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Ett tillägg till 28 § jaktförordningen beslutades av regeringen den 22 mars 2007. Tillägget är ett tidsbegränsat försök, giltigt t.o.m. den 30 april 2009. Tillägget innebär bl.a. att jägare med hund kan skjuta rovdjur om hot mot hunden uppstår oavsett vems mark man befinner sig på. Vi ser en stor risk med detta försök som kommer att pågå under två år, eftersom de av riksdagen uppsatta målen för rovdjursstammar inte uppnåtts annat än för björn och en utökad skydds jakt kan komma att hota dessa mål.

Om en vidare översyn av jaktförordningen utförs ska denna ske med bibehållande av ett starkt skydd för rovdjuren och mot bakgrund av problematiken som finns med den illegala jakten.

28 § jaktförordningen bör inte ändras på ett sådant sätt att vargstammens överlevnad hotas. Vidare bör regeringen inte ändra 28 § jaktförordningen på ett sådant sätt att Sverige bryter mot EU:s art- och habitatdirektiv.

Det anförda bör ges regeringen till känna.

10. Förvaltning av säl och skarv, punkt 11 (s)

av Carina Ohlsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Lena Hallengren (s), Aleksander Gabelic (s) och Maria Östberg Svanelind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:MJ231 och avslår motionerna 2006/07:MJ213, 2006/07:MJ215, 2006/07:MJ218, 2006/07:MJ236, 2006/07:MJ240 yrkande 6, 2006/07:MJ250, 2006/07:MJ278 yrkandena 1 och 2, 2006/07:MJ351 och 2006/07:MJ378 yrkande 1.

Ställningstagande

Storskarven som tidigare varit utrotningshotad har under senare år ökat mycket kraftigt i antal. Den förekommer nu i så stort antal och orsakar så mycket olägenhet att många länsstyrelser känt sig tvingade att införa mycket omfattande skydds jakt på arten. Trots att storskarven numera inte på något sätt är utrotningshotad är den fortfarande skyddad enligt EU:s fågeldirektiv. Eftersom EU:s fågeldirektiv fyller en mycket viktig funktion för att skydda hotade fågelarter från utrotning är det djupt olyckligt att det också omfattar arter som inte på något sätt är hotade. Storskarven bör strykas från EU:s lista över hotade fågelarter. Detta bör ges regeringen till känna.

11. Valfångst m.m., punkt 12 (s)

av Carina Ohlsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Lena Hallengren (s), Aleksander Gabelic (s) och Maria Östberg Svanelind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:MJ258 och 2006/07:MJ368.

Ställningstagande

Biologisk mångfald är ett av de prioriterade miljömålen. Det ska Sverige verka för inte bara i vårt eget land utan också internationellt. Ett exempel är kommersiell valfångst. 1982 beslutade Internationella valfångstkommissionen, IWC, om ett moratorium för kommersiell valfångst. Men Norge, Japan och nu senast Island stöder inte detta moratorium. Den valfångst som bedrivs påstås ske i forskningssyfte, men det är inte ett acceptabelt skäl. Kunskapen om valbeståndens storlek är fortfarande otillräcklig, varför det moratorium som har införts bör bestå och respekteras av alla länder. Det är angeläget att den svenska regeringen med kraft driver den linjen mot kommersiell valfångst på internationell nivå.

Vidare bör regelverket kring tumlare anpassas till de verkliga behoven av skydd. Fiskeriverket bör få i uppdrag att genomföra en oberoende granskning av beståndet av tumlare i Östersjön för att underlätta fiskerinäringens regelverk. Utifrån resultatet kan man sedan ompröva påbudet om de kostsamma obligatoriska pingersanordningarna och förbudet mot drivgarn.

Det anförda bör ges regeringen till känna.

12. Import och hållande av giftiga ormar, punkt 13 (s)

av Carina Ohlsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Lena Hallengren (s), Aleksander Gabelic (s) och Maria Östberg Svanelind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:MJ229 och avslår motionerna 2006/07:MJ211 och 2006/07:MJ222 yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Många av de ormar som människor har som husdjur är giftiga, och när människor har dem hemma hos sig kan livsfarliga situationer uppstå, inte bara för den som äger ormen utan även för omgivningen. Därför bör reglerna kring att ha giftiga ormar som husdjur i hemmet skärpas då ormarna kan vara en olägenhet för många människor. Detta bör ges regeringen till känna.

13. Genmanipulerade djur och växter, punkt 14 (v)

av Jacob Johnson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:MJ360 yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna 2006/07:MJ265 yrkandena 21 och 23 samt 2006/07:MJ308 yrkandena 1 och 4.

Ställningstagande

Undersökningar som gjorts i både Sverige och EU:s övriga medlemsländer har visat på ett klart motstånd mot GMO, främst i livsmedel. EU upphävde under år 2000 under inverkan av starka ekonomiska intressen det moratorium för GMO som legat fast i unionen och som under ett flertal år försökt lugna befolkningarnas protester och återvinna förtroendet med regelverk kring hur GMO ska utsättas, spåras och märkas. Allmänhetens inställning ska överordnas handelsintressen. Regeringen ska därför inom EU verka för att EU ska vara en GMO-fri zon.

Vidare ska vid en riskbedömning nyttan ställas mot riskerna. De fördelar som GMO, enligt industrin, kan ha väger inte upp de risker som utsättning och spridning av GMO kan medföra i ekosystemet. Försiktighetsprincipen ska användas när det gäller utsättning av GMO. Ökad spridning av GMO i miljön innebär att ekologisk odling allvarligt hotas, vilket är oacceptabelt. Det är en rättighet för en konsument att veta att en vara är fri från GMO. Ett nationellt förbud bör införas mot de genetiskt modifierade organismer som innebär risker för miljö, djur och människors hälsa.

Detta bör ges regeringen till känna.

14. Genmanipulerade djur och växter, punkt 14 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:MJ265 yrkandena 21 och 23 samt 2006/07:MJ308 yrkandena 1 och 4 samt avslår motion 2006/07:MJ360 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Det ska inte vara tillåtet att manipulera djurens arvs massa. Undantag ska kunna göras endast för medicinsk forskning som kan leda till minskat människolidande eller rädda liv. Även vanlig avel måste hanteras med förstånd, så att inte strävan efter maximal produktion går ut över djurens välfärd. Genmanipulation av djur bör förbjudas.

Vidare ska import av djur som är genmanipulerade eller som har behandlats med tillväxthormon eller antibiotika i tillväxtsyfte förbjudas.

Användningen av genmodifierade organismer (GMO) i livsmedelsframställning ökar i världen, trots riskerna för människor och natur. Effekterna av att släppa ut genmodifierade organismer i naturen kan vara omfattande, oöverskådliga och svåra att göra något åt om det blir problem. Utsättande av genmodifierade organismer i naturen ska förbjudas i Sverige.

Den tidigare svenska regeringen har, med stöd av flera borgerliga partier, varit en av de mest positiva till att godkänna nya GMO-grödor inom EU. Sveriges agerande i EU och andra internationella forum bör ändras. Den nya svenska regeringen bör motsätta sig sådana godkännanden.

Det anförda bör ges regeringen till känna.

15. Märkning av GMO i livsmedel, punkt 15 (v)

av Jacob Johnson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07: MJ360 yrkande 3 och avslår motion 2006/07: MJ308 yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Konsumenter ska kunna veta att animalieprodukter som kött, mjölk och ägg inte är producerade med GMO. Företag i Sverige tillåter GMO i fodret till svenska djur. En märkning av alla produkter där GMO ingår i livsmedelskedjan bör införas. Detta bör ges regeringen till känna.

16. Märkning av GMO i livsmedel, punkt 15 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:MJ308 yrkandena 2 och 3 samt avslår motion 2006/07:MJ360 yrkande 3.

Ställningstagande

De nuvarande reglerna för märkning av GMO i livsmedel är otillräckliga för att ge konsumenterna den information de behöver. Märkningsreglerna behöver utökas så att också animaliska livsmedel som är producerade med hjälp av GMO-foder ska omfattas av märkningskravet. Märkningskraven bör dessutom omfatta mat som säljs utanför livsmedelsbutiker, t.ex. i restauranger.

Det befintliga regelverket inom EU ger för stora möjligheter för EU-kommissionen eller andra EU-länder att tvinga en medlemsstat att acceptera GMO i livsmedel. Rådsbeslut 1999/468, artikel 5, bör ändras så att det krävs minst en kvalificerad majoritet för att få igenom ett beslut om godkännande. Om en kvalificerad majoritet för en ansökan inte kan uppnås i ministerrådet ska ansökan falla. Regeringen bör ta initiativ till en sådan ändring.

Detta bör ges regeringen till känna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006

2006/07:C279 av Gustav Blix (m):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att se över det generella strandskyddet i syfte att göra det möjligt för fler människor att kunna bo på eller nära vatten.

2006/07:C360 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp):

31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lagstiftningen för strandskydd bör skärpas samt att möjligheten till dispenser bör stramas upp.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vissa geografiska områden helt ska undantas från möjligheten till dispens från strandskydd.

2006/07: MJ208 av Cecilia Widegren och Ulf Sjösten (båda m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att upphöra med reservatsbildningar som drabbar främst små, enskilt ägda fastigheter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att reservatsbildningar ska ersättas till marknadsvärde.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stoppa nya naturreservat där pengar till skötsel saknas eller är under all värdighetsnivå för att upprätthålla biologisk mångfald.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för fler frivilliga skötselavtal mellan markägare och staten.

2006/07: MJ209 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att hitta en lösning så att Cementa kan fortsätta sin kalkbrytning på File Hajdar, Slite, på Gotland.

2006/07: MJ210 av Rolf Gunnarsson och Ulf Berg (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om strandskyddslagarna.

2006/07: MJ211 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbud mot import av giftormar.

2006/07: MJ212 av Anders Åkesson och Staffan Danielsson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lokal och regional beslutanderätt enligt strandskyddsbestämmelserna i Kalmar län och Östergötlands län.

2006/07: MJ213 av Anders Åkesson och Lars-Ivar Ericson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jakt på säl.

2006/07: MJ214 av Lars-Ivar Ericson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder mot vildgässens skadegörelse.

2006/07: MJ215 av Anders Åkesson och Jörgen Johansson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa allmän jakttid på skarv.

2006/07: MJ217 av Lars Elinderson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av allmän skydds jakt på grågås.

2006/07: MJ218 av Kent Olsson och Inger René (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jakt på säl och skarv.

2006/07: MJ222 av Karin Granbom och Jan Ertsborn (båda fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av nationella regler för hållande av ormar och giftiga djur.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av skärpta regler för import av ormar och giftiga djur.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en nationell lista över synnerligen giftiga och farliga djur för att kunna förbjuda att de handhas av privatpersoner och hålls som husdjur.

2006/07: MJ229 av Jasenko Omanovic och Hans Stenberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regler för giftiga ormar i hemmet.

2006/07: MJ231 av Hans Stenberg och Agneta Lundberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att storskarven bör strykas från EU:s lista över hotade fågelarter.

2006/07: MJ233 av Marietta de Pourbaix-Lundin och Göran Lindblad (båda m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ändra 28 § jaktförordningen så att vargen inte ska omfattas av denna paragraf.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vargen som turistattraktion.

2006/07: MJ234 av Sven Bergström och Birgitta Sellén (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skydd av höga naturvärden i skogen.

2006/07: MJ235 av Sven Bergström och Kenneth Johansson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ny rovdjurspolitik.

2006/07: MJ236 av Birgitta Sellén och Sven Bergström (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utveckla metoderna för säljakten.

2006/07: MJ240 av Margareta B Kjellin m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ny beslutsinstans för skydds jakt och viltvård.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inventering av rovdjursstammen för att bedöma behov av reglerad licens- eller avlysningsjakt.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den ekonomiska ersättningen till dem som får djur dödade av rovdjur ska förbättras.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det ska bli tillåtet att skydda sina husdjur mot pågående rovdjursangrepp oavsett var det sker.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillåta jakt på skarv året runt.

2006/07: MJ249 av Lars Tysklind (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lokalt anpassat strandskydd.

2006/07:MJ250 av Åke Sandström och Stefan Tornberg (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av utökad skydds jakt på säl.

2006/07:MJ251 av Annie Johansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att strandskyddsbestämmelserna bör överföras till lokal nivå.

2006/07:MJ254 av Jörgen Johansson och Staffan Danielsson (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ingen art ohämmat ska få växa på andra arters bekostnad så att den biologiska mångfalden utarmas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillåta en friare jakt på rovdjur när artkoncentrationen är för hög.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det akuta behovet av en översyn av gällande rovdjurspolitiska mål.

2006/07:MJ258 av Désirée Liljevall (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges agerande mot kommersiell valfångst.

2006/07:MJ259 av Carina Hägg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fortsatt restriktivitet i fråga om dispens från strandskyddet.

2006/07:MJ265 av Helena Leander (mp):

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbud mot genmanipulation av djur.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbud mot import av djur som är genmanipulerade eller som har behandlats med tillväxthormon eller antibiotika i tillväxtsyfte.

2006/07:MJ273 av Anna Bergkvist (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att genomföra en utvidgning av 28 § jaktförordningen.

2006/07:MJ277 av Krister Hammarbergh (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att hela Sverige ska ha allmän jakttid på grågäss och kanadagäss och att samma datum för jaktstart ska gälla i hela landet.

2006/07:MJ278 av Krister Hammarbergh (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillåta skydds jakt på vikaresäl i dess nordliga utbredningsområde.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillåta skydds jakt på säl på allt vatten i de berörda länen, inte bara i de särskilda skyddsområdena.

2006/07:MJ282 av Marietta de Pourbaix-Lundin och Göran Lindblad (båda m):

1. Riksdagen begär att regeringen ändrar 28 § jaktförordningen så att varg inte omfattas av denna paragraf i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vargen som turistattraktion.

2006/07:MJ286 av Krister Hammarbergh (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en översyn och omprioritering av de markreservat som i huvudsak avsatts i norra Sveriges inland.

2006/07:MJ298 av Sonia Karlsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om bildande av Ombergs nationalpark.

2006/07:MJ299 av Agneta Gille och Mats Berglind (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att 28 § jaktförordningen förändras så att även tamdjur utanför inhägnat område på ett rättssäkert sätt får skyddas vid rovdjursangrepp.

2006/07:MJ303 av Jan Ertsborn (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en decentralisering av besluten om strandskydd till kommunal nivå.

2006/07:MJ308 av Tina Ehn m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utsättande av genmodifierade organismer i naturen ska förbjudas i Sverige.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändring av märkningsregler för livsmedel framställda av GMO.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändring av EU:s rådsbeslut 1999/468.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges agerande i EU och andra internationella forum.

2006/07: MJ310 av Bertil Kjellberg och Lena Asplund (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förändringar i miljöbalken vad gäller strandskyddet.

2006/07: MJ327 av Birgitta Ohlsson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att 500 vargar borde vara ett minimum för en livskraftig vargstam.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skydds jakt på varg först bör tillåtas när vargstammen nått ett antal på 200 individer och då enbart gälla utvidgad jakträtt i renskötselområden.

2006/07: MJ333 av Dan Kihlström och Mikael Oscarsson (båda kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn och ändring av den av riksdagen beslutade rovdjurspolitiken.

2006/07: MJ336 av Karl Gustav Abramsson m.fl. (s):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en genomgång av regelverket kring skydds jaktbestämmelserna när det gäller varg, vilket också ska omfatta en förändring av 28 § med innebörd att tamdjur även ska kunna fredas utanför inhägnat område och att detta ska ske på ett rättssäkert sätt.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att se över ersättningsreglerna för rovdjursrivna tamdjur i syfte att i större utsträckning ta hänsyn till de verkliga värden som går förlorade.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa licensjakt på björn och att införa bestämmelser som skulle tillåta åteljakt på björn i vissa fall.

2006/07: MJ337 av Anita Brodén m.fl. (fp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av skötselplaner vid avsättningar för naturskyddade områden.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett mer flexibelt synsätt på stranddrätten.

2006/07: MJ338 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i delmål 1 i miljö kvalitetsmålet Levande skogar höja arealen skyddad skog till 1 000 000 ha år 2010.

2006/07: MJ342 av Michael Hagberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ändringar i 28 § jaktförordningen samt införande av ett nationellt program för tamdjurs säkerhet.

2006/07: MJ345 av Laila Bjurling (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en översyn om möjligheterna att göra Ridö/Sundbyholmsarkipe-lagen till nationalpark.

2006/07: MJ347 av Michael Hagberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att länsstyrelsen ska ges möjlighet att besluta om skyddsjakt.

2006/07: MJ351 av Ewa Björling (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att allmän jakt på skarv i skärgården ska tillåtas.

2006/07: MJ359 av Lena Olsson (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förändringen i 28 § jaktlagen angående angrepp på tamboskap utanför hägn och hundar av varg ska göras på försök i två år.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utse Dalarnas, Värmlands och Gävleborgs län till försökslän.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den föreslagna förändringen i 28 § jaktlagen ska följas av åtgärder för inplantering av varg vid behov.

2006/07: MJ360 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att allmänhetens inställning ska överordnas handelsintressen och att regeringen därför inom EU ska verka för att EU ska vara en GMO-fri zon.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett nationellt förbud införs mot de genetiskt modifierade organismer som innebär risker för miljö, djur och människors hälsa.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en märkning införs av alla produkter där GMO ingår i livsmedelskedjan.

2006/07: MJ361 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör ge Naturvårdsverket i uppgift att se över möjligheterna till ytterligare åtgärder för att minska antalet rovdjursdödade tamdjur.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör ge Naturvårdsverket och Jägarförbundet i uppdrag att utreda möjligheterna att minska antalet rovdjursdödade hundar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att 28 § jaktförordningen inte ska ändras på ett sådant sätt att vargstammens överlevnad hotas.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen inte ska ändra 28 § jaktförordningen på ett sådant sätt att Sverige bryter mot EU:s art- och habitatdirektiv.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en översyn av jaktförordningen behövs – dock med bibehållande av ett starkt skydd för rovdjuren – och att denna ska ske mot bakgrund av problematiken som finns med den illegala jakten.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen inte ska vidta åtgärder som innebär att beslutsfattande om den skydds jakt på rovdjur som Naturvårdsverket beslutar om i dag ska flyttas till lokal eller regional nivå.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen efter att Rovdjursutredningen har redovisats ska ta fram förslag för att stärka inflödet av individer med annan genetisk bakgrund för att motverka inavel inom vargstammen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Naturvårdsverket ska få i uppdrag att fördjupa rovdjurssamarbetet med Norge och Finland.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör se över och begränsa snöskoteranvändningen i fjällvärlden.

2006/07: MJ364 av Hans Stenberg och Eva Sonidsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förvaltning av lodjursstammen.

2006/07: MJ368 av Peter Jeppsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av inventering av beståndet av tumlare i Östersjön för att underlätta fiskerinäringens regelverk.

2006/07: MJ371 av Emma Henriksson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om större tilltro till markägarnas kompetens och engagemang för skogsvården.

2006/07: MJ378 av Annelie Enochson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rädda fisket från förstörelse av säl och skarv.

2006/07: MJ382 av Tina Ehn m.fl. (mp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om 28 § jaktförordningen.

2006/07: MJ386 av Tommy Ternemar och Marina Pettersson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ökat inflytande för kommunerna vad gäller strandskyddsbestämmelserna.

2006/07: MJ390 av Lars Ohly m.fl. (v):

39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör agera för att minst ett marint reservat vid varje kust inrättas i svensk ekonomisk zon senast år 2010.

2006/07: MJ395 av Birgitta Ohlsson (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utbilda herdehundar som skydd mot rovdjursangrepp på boskap.

2006/07: MJ397 av Carin Runeson och Anneli Särnblad (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av ett mer dynamiskt strandskydd.

2006/07: MJ399 av Ameer Sachet m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändring i strandskyddslagstiftningen som syftar till att strandskyddet ska differentieras.